MSS No. 373 Subject

Name of MSS कर्मविपाक संग्रह

Author

Period Folios 31

Script Devnagiri Source Pirthi Pal Singh

Missing Folios 14A, 15, 15A, 16, 16A

कर्मविपाक संग्रह ॥
३१ पत्रक ॥ ल० म० १० पं० प्र० पृ०

ह० ल०

ॐस्वस्तिश्रीगणेशायनमः नैमिषेनिमिषक्षेत्रेऋषयः शौनकादयः पप्रच्छुः सूतंधर्म्मज्ञमिदं
वचनमब्रुवन् १ केनकर्म्मसुखप्राप्तिर्दुःखंकेनचकर्म्मणा पूर्वजन्मकृतंकर्म्मप्रायश्चित्तंतेक
थंभवेत् २ सूतउवाच पुराकृतयुगस्यादौब्रह्मलोकंगतोमुनिः ददर्शलोकनाथेशंसर्व
देवपितामहं ३ पितामहमतिश्रेष्ठंसर्वलोकसुखप्रदं स्तूयमानंमुनिगणैःपूज्यमानंसु
रासुरैः ४ अप्सरोगणसंगीतंसिद्धगंधर्वसेवितं मूर्त्तिमद्भिश्चतुर्वेदैःसेतिहासैरुपासि
तं ५ सप्तोदधिसमायुक्तंनदीभिःपरिवारितं सूर्य्यकोटिप्रतीकाशंसर्वधर्म्मसमाश्रयं ६
प्रणिपत्यमहाभागंनारदोपस्वकंप्रभुं विनयेनोपसंगम्यऋषिर्वचनमब्रवीत् ७ नारद
उवाच भगवन्सर्ववदासोस्मिभक्तोस्मिजनवत्सल कर्म्मणाकेनदुःखंस्यात्केनैवतुसुखी
भवेत् देवमानवगंधर्वाःसिद्धाःसाध्याश्चकिन्नराः ८ यक्षराक्षससर्पाश्च जायंतेकेन
कर्म्मणा अंडजाःस्वेदजाश्चैवउद्भिजाश्चजरायुजाः ९ उत्पन्नाःकेनकर्म्मणाकेनैवप्रल
यंगताः एतन्मेसर्वसंदेहंतन्मेब्रूहिपितामह १० श्रीब्रह्मोवाच साधुपृष्टंत्वयापुत्रलो
कोपकारणहेतवे कथयिष्यामिसंदेहंतववक्ष्यामिवैस्मृतम् कर्म्मणाजायतेजंतुःकर्म्मणैव

1A

प्रलीयते लाभालाभौ सुखं दुःखं कर्मणैव प्रपद्यते १३ देवो नाम्ना नु षोकापिशं धर्वोरगा
राक्षसाः जंगमाः स्थावराश्चैव स्वर्गे वा अपि विहन्यते १४ अनादिनिधनो योसौ जगतः कार
णं परं अनादिजीवसंस्कारः कर्मकालस्तु नारद १५ अपंचोद्भवैस्त्रैलोक्यं सचराचरं भवेतेन
यथा जलधरो व्योम्नि भ्राम्यते मातरिश्वना १६ तथेदं कर्मयुक्तेन कालेन भ्राम्यते जगत् क
र्मणा जायते लोके कर्मसंबंधिबांधवाः १७ कर्मभिश्च तथा पादुर्दयं रूपं सुखदुःखयोः स
र्वे शरीरं जंतं वा विविधा रूपं निरूप्यते १८ तथापि पच्यते जंतुः कर्मकालवशानुगाः पंचैतान्य
पि सृज्यंते ललाटे हरमालिकाः १९ आयुः कर्म च वित्तं च विद्या निधनमेव च यथा स्वतत्पिंड
तः कर्त्तायद्यपीच्छति तत्तथा २० तथा पूर्वकृतं कर्म कर्त्तारं प्रतिपद्यते दीपचक्षुर्भ्यां निस्यतेतै
लेन वर्धते २१ तथैव दह्यते प्रायुः स्वकृतेनैव कर्मणा वासांसि जीर्णानि यथा विहाय नवा
नि गृह्णाति नरोपराणि तथा शरीराणि विहाय जीर्णान्यन्यानि संयाति नवानि देही २२ यस्मि
न्देहे जन्तुना यत्र गत्वा तत्रैव च भविष्यति गंगाम्बुक्रियते तत्र प्रत्यक्षं तत्र वा शरीरं भूतः २३ यथा देहेन कृ
तं यत्समया जन्मभिः पूर्वजन्मकृतं फलं संचितं तज्जानीत पापं नानाविधं ... नुंदनाम्महे २४

कल्पितं कल्पितापारं सिंधुद्वीपेषु विदुर्लभं ततस्तापत्रये हि जाँय कामधेनुं ददाम्यहं २५ वाङ्मनःक
र्मभिश्चैव यत्पापं पंचकृतमपां सर्वपापहरां गोस्त्रपापधेनुं ददाम्यहं २६ मोदो देवो वासुदेवस्र
र्वकामेषु गीयते तत्प्रीतये मया त्ति धेनुं ब्राह्मणाय ददाम्यहं २७ प्रविशो लोकपरं परमां गतिं दा
यिनीं दुग्धरां च सरस्वां धन्यां रुद्रधेनुं ददाम्यहं २८ ततो गंगा विष्णु सरस्तं स तदा कनकं सव
डानि मरकतबहुनासिका दिग्विदेषु प्रदिपेत २९ ततः सुपद्मोपवीतादिभूषणैर्युक्तं घृतनाभिं चिता
मध्ये प्रचछत्र रक्षिर निदद्यात ३१ सगोत्रजनैः संगदहीत्वा चिताम प्रावेस्यापितं पुत्रो
पसव्यंभूत्वाग्निर्दःपः दक्षिणामुखः ३२ कृत्वा सदुष्करं कर्म जानता वाप्यजानता मृत्युका
लवशं प्राप्तं नरं पंचत्वमागतं ३३ धर्माधर्मसमायुक्तं लोभाल्लोभसमंकृतं दहेयं सर्वगात्राणि
स्वर्गलोकं सगच्छतु ३४ ततो जलेस्नानं द्विजलस्नानेऽप्रेतद्दिने दिनत्रयं दशामे पुत्रः क्रियां कुर्या
त्रीवोयाति यमालयं ३५ धर्मराजस्सुतं दृष्ट्वा पापपुण्येन कर्मणा लेला टेलि दिवतं पत्रं तस्य मी
फलमश्नुते ३६ त्रयः कालकृताः पाषाणकं क्लिष्टाके कस्य चित विवाहे जन्ममरणे रचितं पत्रं त

ता

द्रवेत् ३७ उदयति यदि भानुः पश्चिमे दिग्विभागे प्रचलति यदि मेरुः शीततां याति वह्निः विकसति
2A पद्मं पर्वताग्रे शिलायां नहि चलति कदाचित् भावनी कर्मरेखा ३८ पंचभूतात्मके देहे पा
पपुण्यसमुद्भवं कालस्य भयमार्गाणि त्रिषु लोकेषु गच्छति ३९ कालस्य मुख मध्ये तु त्रयो लोका
विशंति च कालं कर्मानुसारी च तस्मात्कर्मैव ईश्वरः ४० रजस्तमस्य घते लोके तमोनाशाय कल्प
ते सात्त्विको स्थितिरूपेण प्राणिनां प्रकृतेर्गुणाः ४१ कर्मणा देवतां याति कर्मणा भुवि मानवाः क
र्मणा दानवा जाताः पशुपक्षिमृगादयः कर्मणा द्विपदाः प्रोक्ताः कर्मणैव चतुष्पदाः कर्मणा बहु
पदाः प्रोक्ताः कर्मणैव शुभागतिः ४२ केनैव तु भवेद्विप्रः क्षत्रियः केन कर्मणा केनैव तु भवेद्वैश्यः शू
द्रश्च केन कर्मणा पतिताः केन कर्मणा म्लेच्छजातेश्च संभवाः श्रीब्रह्मोवाच शृणु पुत्र प्रवक्ष्यामि
क्रमतो वर्णसंभवं वर्णाश्चाष्टादश प्रोक्तास्तेषां नामानि मे शृणु ४५ चतुर्वर्णाश्चतुर्वेदा द्विजसंज्ञा
श्चतुर्गुणाः त्रयो दशाश्च कथ्यंते वर्णाश्चाष्टादश स्मृताः त्रिभिर्वर्णैः सदा पूज्यास्तस्माद्ब्राह्मणा हि देव
ताः ४७ ब्राह्मणो ब्रह्मरूपेण विष्णुरूपो हुताशनः दक्षरूपो भवेद्रुद्रः स्वयं पूज्या नरोत्तमैः ४८ ज
न्मना जायते शूद्रः संस्कारात् द्विजो भवेत् वेदाभ्यासी भवेद्विप्रो ब्रह्म जानाति ब्राह्मणः तस्मात् पात्रपो

कर्म॰ ३ दानं सत्यं शौचं च सत्यं संयमः ५० विद्याविनयसंपन्नाः श्रेष्ठो विप्रस्य लक्षणं यजनं याजनं चैव अध्ययनम
३ ध्यापनं तथा ५१ दानं प्रतिग्रहश्चैव षट्कर्मा विप्रः सदा नरैः एककालेन यो यस्तु त्रिसंध्यां च करोति
3 यः ५२ वेदाध्ययनपाठस्तु शूद्रान्नं यस्य नोदरे अग्निशुश्रूषणं कुर्यात् धर्ममार्गे दृढव्रतः ५३ प
रदारापरद्रव्यपरनिंदां विवर्जयेत् तस्य दर्शनमात्रेण शुध्यंति मलिना जनाः ५४ भूमिर्देवश्च वि
प्रश्च त्रिषु लोकेषु विश्रुतः पूर्वजन्मनि कर्मेदं तस्माद्विप्रः प्रजायते ५५ यथा विष्णुस्तथा विप्रः
तेस्मात्स्मृतः सदा द्विजः दानं दास्यंति ये स सर्वे परकार्यं भक्तानां श्रये संग्रामे शूरतां यांति क्षत्रियास्तेन क
र्मणा दानाद्दयाच्च सत्यं च परकार्यं करोति यः कर्मणा तेन वै शस्त्रं येन वर्णास्तु द्वाहृताः ५७ आचा
२५ रहीनं तु पतकर्मा श्रद्धा दानं दीयते तस्माच्छूद्रा प्रजायंते तेषां मेदास्त्व वर्णजाः ५८ अधर्मे बुसद
युक्ता वेदमार्गाद्बहिष्कृताः सदा क्रोधपरतायेन म्लेच्छास्ते तेन कर्मणा ५९ वेदं न मन्यते यस्तु सगुरु
घः पतितः स्मृतः नदीषु कूपपतनं तस्यैव विधिभवेत्तेषां ६० वह्न्यग्निपशुपाशोश्वरववृक्षादिभिश्च ये
मृताः परस्त्रीभिर्हता ये च तेनु यांति पिशाचतां ६१ तीर्थे प्रतिग्रहं विप्रो यः कुर्वीत द्विजाधमः गुरु
विप्रार्चनं नैव कर्मणा तेन राक्षसः गुरुद्रोहकृतस्तेन विप्रं निर्जितं स्ववादतः अरण्ये निर्जले देशे जा

3A पते ब्रह्महा तु सः ६२ इति श्रीस्कन्दपुराणे कर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे जीवकर्मकथनं नाम प्र
थमोऽध्यायः नारद उवाच एकदा शक्रलोके तु दृष्टा देवसभा मया इंद्रो वह्निर्यमो देवः नैरृतो वरु
णोऽनिलः १ कुवेरं देवदेवेशं नागगंधर्वयक्षकं कालदंडं महाभीतिः सिद्धिचारणगुह्यकं २ दे
वताः गणसंकीर्णाः सूर्यचंद्रौ च नवग्रहं ऋषयो वेदशास्त्रं च दांतिः सर्वसिद्धिकरं परं ३ ते च सर्वे मया
दृष्टाः पापपुण्यसमुद्भवाः तत्सर्वं कथितं सर्वं मे न जानाति पंडितः ४ एतन्मे संशयं छिंधि पाप
पुण्यफलं वद केन पुण्यप्रभावेन सुखं दुःखं च केन भो ५ दरिद्रः केन दोषेण तन्मे वद पितामह ब्र
ह्मोवाच पूर्वजन्मकृतं पापं सुकृतं दुष्कृतं नरैः किंचिद्दानादिकं नैव दरिद्रः सोऽपि निश्चयं ६ अद
त्तः पुरुषो पापः सुगंधं पुष्पं वस्त्रं गृहे गृहे प्रायो नाम तपः प्रोक्तं चित्ते चित्तं समाचरेत् ७ अन्नदानं परं दा
नं विप्राणां भोजनं हितं अन्नदानं यथाशक्ति नित्यं च दीयते नरैः ८ दरिद्री विलपंत्यार्ति भोज
ने निधिं यथा अंगभारं स्थूलदेहं मार्गं गच्छति दुःखितः ९ पूर्वजन्मनि को देवः कृपाति केन कर्म
णा श्रीब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि वैश्यपश्च भांडारी राजहारिकः तेन पापेन सम्पूर्णो सोमांसलो व्याधि
पीडितः ११ परद्रव्यापहारी च जन्मजन्मनि दुःखभाक् पूर्वपापविनाशार्थं विपाकः क्रियते नरैः

कर्मवि॰
४

१२ दानं देवं तथा जप्यं होमं कुर्याद्यथाविधिः गां कृत्रं रजतं रत्नं वेणुपात्रं फलैर्युतं दद्याद्द्विजन्मने
दानं समस्तः कल्मषनाशनं प्रत्यक्षिणी हेमरौप्यान् भांडपात्रं च वाहनं धान्यं भूमिः १५ विप्राय वेदविदु
षे दानं दत्वा शुचिर्भवेत् नारद उवाच एककन्या भवेद्यस्य पुत्रो नैव तु संभवेत् किं पापं तु कृतं तेन
कारकस्या पूर्वजन्मनः ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि विप्रोसौ यद्वते त्रसस्य रत्नकः गवा पवाद्भिः भयं त्याको
धं कृत्वातु ब्रा स्त्रणः १७ ग्राह नदिप्रोसतगां शीघ्रं स्ट तत्कन्या भवत्तदा नेत्रे न हृश्यते पुत्री प्रपुत्रो द्विभुज
न्मसु १८ विपाकः क्रियतेतस्य प्रायश्चित्तं यथाक्रमं धेनुं चैव सवत्सां च स्वर्णशृंगादि संयुतां १९ सुवर्ण व६
प्रतिमां गां च वस्त्रं रौप्य सकारयेत् गृहाद् ग्राम्य वस्त्र रत्नैः हैम्पं कृत्वा प्रदीयते २० स्वयं गोप्तिः तिमं त्रेण जु
हुयात्तिलसर्पिषाः विप्राणां भोजनं देयं पुनस्त्रतातिभोजनं २१ तस्मात्परिपूर्णतां याति शीघ्रं पुत्रं लभेत्तिमा
नवः प्रायश्चित्ते कृते सोपि पुत्रो भवति नान्यथा २२ नारद उवाच स्त्रियश्च बहुर्यस्य स्वल्पं संपत्ति च पुनःपुनः
तेन वै किं कृतं कर्म तन्मे ब्रूहि पितामह २३ श्रीब्रह्मोवाच नारीणां च वधं कुर्याद्विप्रस्त्रियादिघातकैः वि
नापराधं योहन्यान्नारीणां संपुनःपुनः २४ हेमरौप्यमयीं नारीं वस्त्रालंकारसंयुतां दुर्गां तस्य वर्ततां कृ
त्वा कुर्याद्धोमं यथाविधिः २५ गोभिः पुनः प्रदानेन भार्यादोषो विनश्यति विप्राणां दश संख्यानां दप

५A तीलांच भोजनं २६ पूजयेद्गंधपुष्पैश्च वस्त्रालंकरणैः शुभैः सर्वपापविनिर्मुक्ता नारी जीवति सर्वदा
२७ नारद उवाच विधवाया भवेन्नारी बाल्ये रंडा तु या भवेत् तया किं कृतं पापं तस्माद्देवो वदस्व मे
ब्रह्मोवाच स्वपतिं च विषं दत्वा परपुरुषरता सदा न पतेः परमो धर्मो न पतेः परमा गतिः २८ स्त्रि
याः पतिः सदा पूज्यो भर्त्रा च सह मोदते या नारी पतिहा चैव सा नारी नरकगामिनी २९ ऊर्ध्वपादा
अधोग्रीवा नरके भवति द्रुतं कुष्ठी चैव दरिद्रश्च रोगी च पतितो भवेत् ३१ भर्तारं पूजयेच्चैव वस्त्रा
नारी सुखमेधते काञ्चनं पुरुषं कृत्वा नागयज्ञोपवीतं ३२ मुक्ताफलैर्यं च रत्नानि नारिकेरफलैर्युतं ए
तद्द्विजाय दातव्यं कुंकुमश्रीखण्डमेव च ३३ विष्णोरग्रे मंत्रेणाज्यं पंचसप्तसहस्रकं नारद उवाच
अलक्षं वंध्यानः सर्वे पुत्रदाराः पशुस्तथा तेन पूर्वकृतं किंतु एतद्वद पितामह ३४ ब्रह्मोवाच दि
न४ गंबरं गतव्रीडं जटिलं धूम्रधूसरं भागधीनां परस्पंति मगाधरमिवाभ्रकं त्यासापहारिकः
पुत्रः अलक्षं वंध्यकोपरः अलक्षं दासीनः पुत्रः पंचविधः स्मृतः गुणवान्परवांश्चैव स
वैलक्षणसंयुतः भक्तिं च दर्शयेत्तस्य भूत्वा पुत्रो दिने दिने ३६ प्रियावाक्सूनुधुरावालीव सुतेन स्व
दर्शयन् स्वकीयं गृह्यते द्रव्यं प्रीतिमुत्पादयेच्चातुलां तस्यांते न प्रदत्ते वसस्मात्सापहारकः ५

कर्म॰ एवमेव महाभाग दत्वा तु प्रलयं गतः न द्रव्यं तस्य सो दत्वा जातो पुत्रो महाबलः ४० एवं कृत्वा तदा पुत्रो
५ मरणं जायते ध्रुवं दुःखं दत्वा पश्चात्सा प्रजापत्य पुनः पुनः ४१ यदा हि पुत्र पुत्रेति विलापं च करो
5 ति सः तदा हास्यं करोत्येव कस्य पुत्रो हि कः पिता ४२ अनेनापि हि तद्द्रव्यं मम त्वं पापस्य कारिणा द्रव्या
पहारेण मम प्राणास्तु निधनं गताः ४३ दुःखेन महता चैव कथं जीवाम्यहं पुनः तदा दुःखप्रदानार्थं
द्रव्यस्य प्रत्ययमुत्तमं पूर्वजन्मनि वैश्यस्य परद्रव्यापहारकः ४४ तेन पापेन न स्यंपति पुत्राश्चैव पुनः
पुनः वर्षमेकं त्रिपंचाना समाष्टनवमं क्रमात् ४५ विपाकः क्रियते तेन पूर्वजन्मनि कर्मणः धे
नुं चैव सवत्सां च स्वर्णशृंगादिसंयुतां सवस्त्रां रूपसंपन्नां सुशीलां च पयस्विनीं ४६ विप्राय वेद
दत्वा विदुषे दानं तस्य चिर्भवेत् स्वर्णप्रतिमां कुर्यात् यावत्संख्यान् पुत्रयां ४७ होमं कृत्वा प्रदातव्यं वेदु
पात्रे फलैर्युतं यावत्संख्यं गृहे द्रव्यं तस्याः ह्य परिदीयते ४८ चतुःपंचषट्सप्तवा नवामामपि दीयते
विष्णुप्रीत्यर्थं स्वते मंत्रैः पुराणास्य वर्णेनतस्य वैः ४९ जपैस्तु होमदानैश्च पुत्रो जीवति नान्यथा इति
श्रीसत्यपालिते वकर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे द्वितीयोऽध्यायः २ ब्रह्मोवाच ऋणसंबंधिनं पुत्रस
व्रत्तामितवाच्यतः ऋणं यस्य गृहीत्वा तु प्रयाति मरणं नरः १ अर्थदाता सुतो भूत्वा भ्राता वापि

५

कर्म
६
मेव
6

तस्याश्रिपः मित्ररूपेण वर्त्तते दुष्टं चैव सदैव सः ४ गुल्मानैव तु दृश्यंते सक्रूरो निष्ठुराकृतिः जन्म
ते निष्ठुरं वाक्यं सर्वदा स्वजनेन वने ५ मिष्टमिष्टं हि सो द्रुमान्ति भोगांश्चैव करोति सः ६ पूर्वे कर्म कृतो
नित्यं चौरकर्मसदा स सदा हः चौर कर्म गृहे द्रव्यं वर्त्तमानः सकुप्यति मातरं पितरं चैव कुत्सिते चादिने दि
ने ७ श्रावक स्त्रास कश्चैव वहु निष्ठुर जन्मकः एवं भूत्वा सुत दुःखं तद्वेन न परिगच्छति ८ जाति कर्मा
दिभिर्वीत्यैर्द्रव्यं गृह्णाति नित्यशः पुनः विवाह संयोगं नानाभेदैर्विनोदयं एवं संदीयते द्रव्यं न रस्य
दुष्टकर्मिणः गृहे क्षेत्रादिकं सर्वं मम एव न संशयः ८ मातरं पितरं चैव हन्मते नैव वंदते सदैव मे
मोल्यैश्चैव पश्च घातेश्च दारुणैः ९ मतो च पितरौ तस्य हृदयेन विदीर्यते श्राद्धकार्यं दिवा नादि
करोति न तदा स्फुव १० पूर्वजन्म विपद्य सत्रूगार्धपुत्रं तागतः कर्मणा तेन भो विप्र पुत्र दीर्घ विना
शनं ११ दादशे विंशतेर्वर्षे न स्येष्ठी मातिके तथा तस्य पुत्रा न जीवंति यो वेदे वा नाशे केषु वृंदा
लीगांनं न चैके पुत्रा न पश्यंति वै १२ पूर्वे गावां च दद्यात् वर्णितं नाव वस्त्राणि विविधानि च स्त्रु वर्णा गुरु
चैव कृत्वा भार्यां च रोपयेत् कीर्तं कांस्यपात्रं च पंच कृत्वा होमं कुर्यात् यथाविधिः १४ दुर्गांयं च परं जपेद

वीमहामंगलदायिनी गायत्र्या अपुत्रजाप्यं तस्य पापं व्यपोहति १५ द्विपुत्रे प्रवक्ष्यामि तत्वा गोमुनिपुंगव
वासेव पस्थितं प्राप्ते द्विपुत्रे वर्त्तते यथा १६ पितरं मातरं लोके मोदानन पुत्रैः स्थितैः हासं तत्र लीपम्लस्याद्यतो
वपेत्स्वितरैर्भृशं १७ स्नेहं कृत्वा पुनर्मृत्युः भ्रातुपुत्रोभिजायते पुनर्जन्म पुनर्मृत्युः पूर्ववैरानुसारतः १८ ज
न्मतः पूर्वकं कर्म बालकं हतिनिसन्नाः परपुत्रो हतो येन अपुत्रस्तेन कर्मणा १९ मेदिनी गजरत्नानि
विस्तीर्णं दीर्घ तत्समां जलेन परयेत् कुंडं पंचरत्नफलैर्युता २० कुष्मांडाश्च ज्ञानमाः पंच पंच रत्नगोरसं
पुत्रे हिरण्मय फलं पंचैव सोप्यपंचपपापविधिः २१ बालक प्रतिमां कृत्वा स वस्त्रां रक्तवर्णकां पायसं क्षि
पेत होमं गायत्री मंत्रजाप्यतः २२ पिता बालककामस्तु गोदानं तदनंतरं पुत्राः पौत्राश्च जायेरन् विपा
कः क्रियते यदि २३ ब्रह्मोवाच अथातः संप्रवक्ष्यामि यस्माल्लाभो भवेद्द्विज जातमात्रं प्रियं कुर्यात्तमेव
चनं वदेत् २४ मृते गृहे समाधाय स्नेहाद्रुदते बहु श्राद्धकर्मादिकं सर्वं पिंडदानादिकाः क्रियाः २५ अ
न्यत्र यांति निर्मुक्ताः तावदेव कुलं यातं ये धर्मकर्मनिरताः शुचिव्रताये वेदानुसारचरिते द्विजपोषलैश्च
२६ तीर्थाभिनित्यगमनैर्हरिसेवयाच तैर्वेद ६ ७ व्रतधराः कथिताः सपुत्राः ब्रह्मोवाच इदानीं संप्रवक्ष्या

कर्म १ किमृत्युलनारदमेवचः ३ दम्पतीनेनमनस्तासर्वदापरिवर्जिताः नददातिनगृह्णातिनकुप्यतिनतुष्यति
नचपश्यतिसंत्यज्य दम्पतीनः सुतोमम २१ पुत्रःकस्मान्मृतायस्य नजीवंतिपुनः सुतः मासस्यांतेमृतास्तक च २
स्मात्तन्मेब्रूहि सविस्तरं श्रीब्रह्मोवाच माधोनाममहापापः पद्विघातीनिरंतरं मनुजांश्चैवबराहंश्चजी
वानांहननंतथा २२ एकदामृगयोवैश्रीपद्धिनः अंडजास्तथा संतप्ताः पितरस्तेषांप्रलापंचक्रुरुल्व
ण २३ तेनपापेननश्यंतिमानुषिमाक्षितदात्मजाः सुवर्णप्रतिमांकृत्वापुत्रयोस्तुयथाविधिः २४ गोदानंचव
दद्यपोनारिकेलंसवाससं पंचरत्नैःसपात्रैस्त्रपंचाम्रतरसैःसह २५ पुस्तकानांचदानंचपुराणस्यव
णंतथा सुवर्णघोटकंदद्यात्प्रोषध्येपुत्रजीविते २६ नारदउवाच यस्यस्त्रीगर्भपातःस्यात्पूर्वजन्मनिकिं
कृतं विपाकःक्रियतेतस्ययेनगर्भस्यसंस्थितिः ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनिचांडालोहत्वागर्भस्यवत्सकंगोमि
पुनंचसवत्संचहरिणंपादिकंसंपुतं २७ पशुपतेःप्रतिमांकृत्वापूजांचैवविधानतः नमःशिवायेतिमंत्रेण
होमंकुर्याद्यथाविधिः तस्यपापानिनश्यंतिगर्भरक्षाभविष्यति नारदउवाच गर्भपातंशिरोघातपुत्राःक
स्माःसवहताः नरेणकिंकृतंपूर्वंतन्मेब्रूहिपितामह ब्रह्मोवाच एकदाविपनंगत्वापापंयोपितवागुरं मग

7A

पूर्वं वने दृष्ट्वा दावाग्निभयविह्वला ४२ एणिनी गर्भपातातुरस्ततो सौ व्याधकस्तदा तेषां कोलाहलं श्रुत्वा
मृगो विस्मयमागतः ४३ एतस्मिन्नंतरे पूर्वं वागुरायां पतन्मृगः प्रापोदत्तस्तेहासौ स्वफलं भुज्यते त
था ४४ भ्रूणघ्नकृतिपापेन गर्भस्य पतनं नृणां न वर्धंति बालकास्तस्य न जीवंति पुनः पुनः ४५ विपाकः
क्रियते येन पुत्रजन्मादिदोषकः रोप्य स बालकान् कृत्वा सौ वर्णितुमर्गीतया ४६ स्थापितो वंशपात्रेच
रलुब्धेर्लवेष्टितो होमं कृत्वा तु रुद्रस्य जपेच्च समाहितः ४७ देवदेवं महादेवं कृतेक मलोलोचनं गं
गाधरं तु वेदेशिशानमाम्यहं त्वां महेश्वरं ४८ नमस्ते पद्मपत्राय त्रिनेत्राय नमस्ते शूलधारिणे नमस्ते सोमवे तुभ्यं
गरलग्रीव हरे श्वर ४९ प्राप्य भ्रूणपापेन्म त्रदानं दद्याद्यथाविधिः सवत्सां च मृगीं दद्याद्दन्नदानं ततः
परं ५० ब्राह्मणाय प्रदानेन तस्य पापं प्रणश्यति ५१ नारद उवाच कृमिकुष्टस्तु पस्या गोकेन दोषेण जाय
ते किं पापं तु कृतं तेन पूर्वं ब्रूहि पितामह ५२ ब्रह्मोवाच एकादशीदिने प्राप्ते ब्राह्मणस्य वधः कृतः तेन पा
पेन कृमयो गाः कुष्ठो भवति नाम्य या ५३ धेनुं च कृष्णवर्णां च कृष्णवर्णां धुरं धरं एकादश्यां तु होमं वै
कुर्यात्सीतामहं ततः ५४ ब्रह्मजप्तेन मंत्रेण अयुतजाप्यं समस्तकं ततः पापं प्रलयं यातं कुष्ठो भवति नाम
या ५५ नारद उवाच भ्रमव्याधिर्भवेद्यस्य केन पापेन भोपितः पूर्वजन्मनि का जातिः कस्माद्दोषाद्विन

कर्म.
८

स्पति ५६ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि विप्रो सौ धना लोभमदान्वितः विषभक्तं स्वयं पानं विप्राणां कृतदूषणः
५७ ब्राह्मणं तु गतं स्त्रीघ्नं भ्रमव्याधिः प्रजायते पंचगव्यैः कृतं स्नानं गोदानं च हरिस्तुते ५८ हिरण्यं वस्त्रदा
नं च कार्या दशभ्यो भोजयेद्द्विजान् तस्य पापं प्रणश्येत भ्रमव्याधिर्गतः शुचिः ५९ नारद उवाच मुखभंगं
दंतभंगं दुर्गंधमुखवासना किं पापं तु कृतं पूर्वं कस्मात्सा प्रलपति ६० ब्रह्मोवाच अस्तेनं तु कः
स्कृतानि देवविनापि दूषकः वाक्संदोषसंप्रश्नं नैव वदन्ति द्विजन्मने ६१ मिथ्यावादरतो नित्यं दंतधाव
नवर्जितः निंदां करोति सर्वेषां मुखे दुर्गंधिमान्भवेत् ६२ जितेंद्रियेभ्यो विप्रेभ्यो दानं मिष्टान्नभोजनं गोदा
नेच गवां ग्रासं निर्मलं जायते मुखं ६३ नारद उवाच विषमज्वरसंतापो दाहेन रागं कस्य दोषतः अस्मिपी
डा भवेद्यस्य किं पापं तस्य तद्वद ६४ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि वैश्यो सौ धनलोभात्प्रधावति दृष्ट्वा भोभाद्दोष
लात्कर्त्तीव्रषभो मृतः ६५ विप्रो निंदाति वस्त्राण्य तस्माद्दानवर्जितः तस्मात्लोभाग्निदाहेन नास्य
पाविषमज्वरः ६६ विपाकः क्रियते तस्य ज्वरेण प्रपति दाहकः गोवृषं चंदनं वस्त्रं सह स्वजलघटैः सि
वं ६७ ज्वरकुंभप्रदानेन तथैवागुरुदानतः कलशं ताम्रमयं कृत्वा सर्पिषा परिपूरितं ६८ मधुगुडतिलैश्च
वतंडुलद्रोणसंमितं सिताच वस्त्रदानेन सह देवाय पत्नितः ६९ श्रवणे पीलपुत्राय ब्राह्मणाय प्रदापयेत् माहे

८

9A स्वस्तंभवः धातुव्याधिर्भवेत्तस्य रोगग्रस्तः सदा भवेत् २८ विपाकः क्रियते तस्य दीयते स्वर्णधातवः पंचर
त्नानि वस्त्राणि दीयंते तेन येन तु वः मुच्यते तेन पापेन व्याधिमुक्तः सुखी भवेत् नारद उवाच एकपुत्रो भ
वेद्यस्य द्वितीयं नैव विंदति पूर्वजन्मकृतं तेन तन्मे वद पितामह ब्रह्मोवाच कुलदेवः कुले विप्रः कुल
धर्मं कुलस्त्रियः कुलजेष्ठः सदा पूज्यो नावज्ञा क्रियते नरैः २९ ज्येष्ठस्य हतमातस्य सर्वेषाम पुत्रा ननः
दुःखं च प्राप्नुयान्मर्त्यो एकपुत्रश्च जायते ३० विपाकः क्रियते तेन तो ब्राह्मणाभ्यो यथाविधिः कपिलां च
वस्त्रवत्सां च वस्त्रकांचनसंयुतां ३१ वेदपात्रं धान्यपुतं पक्वान्नं वस्त्रवेष्टितं चंदनेनार्चितं दद्यं वर्द्धं ते पुत्रपौ
त्रकाः ३२ नारद उवाच हे कस्मे भवतायस्य पुनः सन्ततिर्निवर्तते तस्य पापविशुद्ध्यर्थे विपाकं वद मे पितः
ब्रह्मोवाच अमावास्यादिने प्राप्ते वृक्षघातं करोति यः वृक्षपातनदोषेण चंद्रः क्रुध्यति तत्तदा ३४ द्विक
मे तस्य जायते पुत्रो नैव तु विद्यते तस्य पापविशुद्ध्यर्थं चंद्रः कृत्वा तु रौप्यकः ३५ धेनुं घटं स्वसंप्रापुत्रो
दधि दुग्धं च तंडुलं अष्टकं ताम्रपात्रं च ब्राह्मणैः परिपूजितं ३६ गोपुच्छे न प्रदातव्यं तत्स पापं प्रणश्य
ति द्वितीया व्रतं तु कर्तव्यं सपत्नीकः शुचिव्रतः ३७ एला च मगधा कुष्ठं मंजिष्ठ रजनी वचा सिद्धार्थं तु व
चाशुंठी नवौषध्यः प्रकीर्तिताः ३८ एतैः स्नानं तु यः कुर्यात्तदा शुद्ध्यति दोषतः नारद उवाच कस्मात्प्र
पसो जाताः केन दोषेण तत्वद पुत्रैः पुनर्जायते कन्या पुत्रो नैव तु दृश्यते ३९ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि व्याध

कर्मवि॰
१९
10

स्तुजलस्थानावरोधकृत पद्दिघातंमजगवधं पश्रुघातंतु नित्यशः ४० गत्वाम्प्र जलाजीवाम्बु निराश्रा
जलवर्जिताः तेनपापेन विप्रेंद्र कन्याजन्मप्रनेकधा ४१ वापीकूपतडागादि क्रियते वहुधा नवैः श्रौ
षधैर्मैपयोवृद्धैः दिव्यैः सिंचंति वृक्षमूलकं ४२ अमावास्यादिने देयं विप्राणां भोजने यथाशक्त्या हेमदानं
वित्तशाठ्यं विवर्जयेत ४३ पूजयेच्छ्रुतलोकेदं वं वरूणस्योतंभनेत्तिमंत्रतः अपोहिष्ठेति वामश्च जपं कु
लाप्रयत्नतः ४४ एवं पापेतं वत्सं पूर्वलभते वांछितं फलं नारद उवाच कार्यविघ्नं भवेत्तस्य न कार्यं सिद्ध
ते क्वचित ४५ तेन किं कृतं पापं तत्सर्वं कथय प्रभो ब्रह्मोवाच पितासंपीडितस्तेन माता संपीडिता तथा मा
तृभ्रातृपितायस्मात्तस्मात्कार्यं न सिद्ध्यति तयोर्द्वेषेण विघ्नस्यात्कस्यचित्पितृदोषतः ४७ उभोयस्यतत्व
मावास्याऽपूर्णसंक्रांतकालेषु च पितृभ्यस्तेन वा नैवमन्वादियुगादिषु ४८ पितृभ्यस्तर्पयेत योसौ पुत्रा
धंकुर्वीक्षिप्यति तदा निर्मुक्तदोषः स्यात्कार्यं निर्विघ्नतो भवेत ४९ नारद उवाच मांसवृद्धिर्भवेत्पुंस
केनपापेन जायते ~~मांसवृद्धिर्भवेत्तेषां गतिर्[illegible]~~ केन पुण्यप्रभावेन तत्स्याच्च किं भवेत्प्रभो ब्र
ह्मोवाच सर्वं च भक्षितं मांसं दिनमेकं तु न त्यजेत् मरणे मांसवृद्धिः स्यात्तिलगोभूहिरण्यकं गोदानं पीतव
स्त्रं च पीतवस्त्रेण वेष्टितं कुमारीभोजनं दद्यात्तदा पापं व्यपोहति श्रीभविष्यत्कृतिमे त्रैलोक्यपश्वः प्रश्नोत्तरे स

नारद उवाच केनुवद्रक्तवर्णांगः श्वेतरोमाणि देहिनः किं पापं तु कृतं तेन नरो भवति दुर्लभः २
8A श्वरो देवदेवः सदा विष्णुपरायणः १० कुंभेनानेन दानेन ज्वरः विप्रं प्रणम्य पति सततं स्नान्निपातं च तत्तीयं च
चतुर्थकं पाक्षिकं मासिकं वापि तत्क्षणं गतु कमे व च ११ इति श्रीस्कंदपुराणे कर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे तत्त्री
यो ध्यायः ३ ब्रह्मोवाच रविवारे च संप्राप्ते व्रतं न क्रियते नरैः सूर्योदये त्यजेन्मूत्रं पुरीषं च विसर्जयेत् १ रवि
सम्मुखे देवेशा श्वेतरोमा सरक्तभाः संक्रांतिदिवसे प्राप्ते व्रतं न क्रियते नरैः ३ सूर्योदये त्यजेन्मूत्रं पुरीषं च
विसर्जयेत् विपाक क्रियते नरैः कांचनीं प्रतिमां कृत्वा छादये द्रक्तवस्त्रकैः रक्तचंदन सिंदूरैः रक्तपु
ष्पाक्षतोदनैः ४ तिलैस्तंदुलैः संयुक्तैर्गोदानैः रक्तवर्णकैः आकृष्णेनेति मंत्रेण होमं कुर्यात्स्वयत्नतः
५ तदा पापविनिर्मुक्तो दानस्योद्भवः समाप्नुयात् नारद उवाच अपस्मितापो भवेद्यस्य कायदीर्णं दिने दि
ने ६ केन पापेन भो देव तन्मे कथय सुव्रत ब्रह्मोवाच परद्रव्यं परस्त्रियं परनिंदां सदा कृत्वा परवित्तेन
संतोषः हीनांगस्तेन कर्मणा ८ अमावास्या व्रतं कुर्यान्मिष्टान्नं द्विजभोजनं अन्नं वृषभदानं च तत्तु पुण्या
नां वसुंधरा ९ दीयते वेदविदुषे देहपुष्टिस्तदा भवेत् नारद उवाच दानं च दीयते कार्यं न तीर्थगमनं
कृतं १० नहोमं न व्रतं कुर्यान्न तु देवार्चनं तथा परोपकाररहितस्तस्य कर्मतत्स्य वद प्रभो ११ ब्रह्मोवाच साधु
पृष्टं त्वया वत्स लोकोद्धरणहेतवे न कृतान्यपि पुण्यानि पापैर्नर विवर्जिताः कर्मणा तेन संजाताः कुकर्मा

गर्द्दभादयः १२ कुक्कुरा महिषा आघ्राः काकाः गृध्राश्च हंसकाः उलूकाश्च कंकसर्पाश्च नानाजन्मानि दुः
खिताः १३ यत्र यत्रागता जीवास्तत्र तत्रापि दूषिताः अश्वहा वै यो पितृमातृहंता कन्यकावेदहा पशुवि
क्री १४ कन्यापहारी स्त्रपहारी स्त्रीबालहंता रसविक्रयी च ब्राह्मणो वेदविच्चैव वेदमेवः साधुवागतः
वचनेनैव वपुश्चैतस्य हन्तीति परिगीयते १५ गोपुच्छं नैव गृह्णाति गयायां पिंडं न पातनं प्रयागे दर्पनं नैव स्नानितो
नैव पाकरः दुर्गोत्सवं न कुर्वीत कन्यादानं न वेदपूर्ति व्रतं नैकादशी कामः कागतिस्तस्य भो विभुः १७
रहितः परोपकारैर्यः स्यतेन नरकेऽभ्युवो नारद उवाच प्रचंडा कर्कशा नानादीर्घ निंस कलहकारिणी १८
कुन्वैलाशीलत्यमहिता परभर्तृरिगामिनी भार्या चेर्द्दृष्टी यस्य तस्य कर्म वद प्रभो १९ ब्रह्मोवाच शृणु
ताप पुत्र प्रवक्ष्यामि यत्पापं पूर्वजन्मना गोवधः क्रियते तेन स हंतव्य चादि त्रो भर्तृस्त्रघोपघे स्त्रा एनान् श्रात्का
भंगं करोतीति सा विपाकः क्रियते तस्य निर्दोषात् पूर्वजन्मतः २१ धेनुं सुवर्णसहितां सवस्त्रां मल्लसंयुतां ब्रा
पापप्र ह्मणाय भोजयेत्तस्मात् कुतिपापं पूर्वजन्मकं २२ गोवधदोषात् हिनिर्मुक्तो भार्या विप्रियवादिनी नारद उवा
च प्रमेहं कुष्ठमवर्णाभं भंश्वेतपीतं त्रिवर्णकं नानावर्णप्रमेहाश्च तेन दैः किं कृतं गुरु २४ ब्रह्मोवाच सुवर्ण
रजतं ताम्रं कांस्यं पस्त्तु पच्च त्तिकाः लोहं च वज्रसारं च विद्रुमं मौक्तिकं तथा चौरकर्मकृतो यस्तु प्रमेहस्त

10A ध्रुवं ५३ नारद उवाच यस्याः कन्या चाधमं(?) केन दोषेण जायते एककन्या द्विकन्या च त्रिकन्या पंच सप्तकाः ब्र
ह्मोवाच देवमंडपविध्वंसं देवद्रव्यं हरंति च ग्रामं विध्वंसयंति भगं नाशीतस्य च योषितं ५५ तेन पापेन तत्कन्या
विधवा जन्मजन्मनि विपाकः क्रियते तत्र यदीच्छेत्सुभिपुत्रके ५६ मंडपं च तडागं च वापीकूपं च कारयेत् व
स्त्रालंकारसहितं देयं विप्रेभ्यो दद्यात् गावः ५७ रक्तवस्त्रादिभिर्युक्ताः स्वर्णशृंगादिसंयुताः रौप्यस्य गोदिजां कृत्वा
सर्वधातुकृतं शिवं ५८ होमादि पुण्यदानेन नश्यत्येतत्पूर्वकर्मणः नारद उवाच नश्यंते साधु वचनं पुरा लं
चैव नश्यंते नश्यंते दाने मोक्षं च वधिरत्वेन कर्मणा ब्रह्मोवाच कर्णौ कृत्वा सुवर्णस्य रौप्यस्य क्रियते लघिः पु
स्तकस्यैव दानं च संक्रांतौ च प्रदीयते ६१ गायत्रीमंत्रजाप्येन होमं कुर्याद्यथाविधिः विपाकं तु यदा कृत्वा वधि
रत्वं प्रणश्यति ६२ इति श्रीकर्मविपाके ब्रह्मानारदसंवादे चतुर्थोऽध्यायः ४ नारद उवाच नीचजन्म भवेद्य
स्य नीचकर्मगात्रिणो भवेत् नीचकर्म प्रकुर्वंति अंत्यजाः केन कर्मणा १ ब्रह्मोवाच अनाचारः सदा नित्यं मलि
नेन नित्यं हितं पश्यघुमद्यं मांसं च मोदकं विजयादकं नीचजन्म नरो याति अस्य पात्तस्य च विजायते कैवर्तः कु
भकारश्च रजकः वरुडो नटः चर्मकारः कोलिकश्च ग्रामरक्षपालश्च धारकः चित्रकः सूतकश्चैव अश्वपालो
बधको भागलः यत्र यत्र क्रियाश्चैष्टास्तत्र तत्र नरोत्तमाः यत्र यत्र क्रिया नास्ति तत्र तत्र नराधमाः ५ स्वल्पमावल

कर्मवि॰
११

वर्तीत्लोके सर्वधर्मानुसारिणी श्रद्धादयादमालज्ञा प्रशांतिः मेधाप्रवर्द्धनी । क्रियमत्तं गतिः सिद्धिःसेवा
श्रीतिर्धृतिर्मतिः एतास्त्रयोदशापत्न्यः धर्मस्य गृहचारिणी ७ नारद उवाच वातरोगं गुल्मरोगं क्षयं
धंतधायमयं एकांगं हस्तपादं वा वातमाधिर्भवेन्नृणां ८ पूर्वजन्मनि को दोषः का जातिः केन संभवः ९
ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि तु विप्रो वै ब्राह्मणगृहसमीपतः विनापराधं विप्रस्य ताडनं बंधनं वृतं १० तेन दो
षेण रोगस्य अंगबंधः प्रजायते विप्रघ्नो गुल्मरोगी स्यात्पीड्यते पापकर्मणा ११ जन्मैकं तु भवेद्धातः ए
कांगी वा द्वितीयके वा मांगेद्द्विले वापि वातरोगोपपीड्यते १२ पंचजन्म भवेद्दुःखं वगारिष्टं विप्रदोषतः
सुवर्णप्रतिमां कृत्वा हयं यज्ञोपवीतिकं १३ गां च दद्यात्सवत्सां च श्वेतवर्णां च चंदनं सिंदूरं पुष्पमालां
च वस्त्रं वृषं उपानहौ १५ ब्रह्महत्यानमंत्रेण होमं कृत्वा यथाविधिः ब्राह्मणान्भोजयेदत्र पूर्वपापं विन
श्यति १६ ऋणसंबंधिनः पुत्रो विरोधं क्रियते पितुः मातृरूपेण वर्तेत पितुर्दुःखप्रदायकः १७ मृत्यु
काले प्रीतिकरः ऋणपापाद्विमुच्यते एकतः सर्वपापानि ऋणपापानि चैकतः १८ ब्रह्महा मुच्यते कांस्यपा
ऋणहा नैव मुच्यते अपघातात्मुच्यते पापं विपाकः क्रियते नरैः १९ अमंत्र व्याघ्रमिवनीं चैव वृषलं करणसंयुतां
ऋणवेदस्य तु मंत्रेण प्रजपेत्सूर्यदैवतं २० विप्रापदानमंत्रेण तस्य पापं प्रणश्यति ब्रह्मरोगो भवेद्यस्य केन पा

नारद उवाच ।

११

11A

पेनमोचितः २० कस्मात्पापात्प्रमुच्येत तन्मुल्यं कथयस्व मे ब्रह्मोवाच विनापराधं विप्रस्य हस्तौ पादौ च हंति यः
२१ ब्रह्मरोगं ब्रह्महत्यां हस्तौ पादौ च पीड्यते ब्राह्मणस्य तु वस्त्रसंयुक्तिं मां कारयेन्नरः गां सुशीलां सवत्सां च पंचर
त्नैः समन्वितां २२ ब्राह्मणेभ्यः प्रदीयेत तेनैव दोषः प्रशाम्यति नारद उवाच केनैव कर्मणा राजं लक्ष्मीकेन च क
र्मणा २३ वंशवृद्धिर्भवेत्केन तन्मे विस्तरतो वद ब्रह्मोवाच दया धर्मस्तपो राजं ज्ञानान्मोक्षः श्रुचेर्वृत्तं शीला
त्कीलप्रदं कृष्णभार्यं बुद्धिर्विद्योदयं आचारप्रभवो धर्मो दानं दास्यंति निस्पृहाः २५ एकां गो दशवर्णीं दिव्यां तं वै
वसहस्रकं सुरभी तु प्रमाणा च वनदानं सहस्रसमं २६ गोदानात्परं दानं न भूतं न भविष्यति गोलोके तु स ग
च्छेत्तु भुक्त्वा चैव सौख्यकं २७ अन्नदानात्परं दानं जीवनं जीवनप्रदं तावत्कालं स भुंजेत यावत्स्वर्गे सिस
रा भवेत् २८ सुवर्णदाने धातूनां फलानि पात्राणि तेनैव षोडशात्रिंशति वर्षाणि षष्टि वर्षाणि सप्ततिः त्रयं २९ वेददानि
मोक्षं लोके लक्ष्मीवान्सह हरेः प्रियः विद्यादानं च वेद दानं गजवाजि च पादपः ३० तांबूल घृत दानानि पर्यंकं तु
तूलिकैः सह स्त्रीदानं कन्यकादानं भूमिदानं हितं तथा जलं मंदिरदानं च सत्वाय जायते ध्वजे ३१ वापी कूपं तडा
गं च आरामं वृक्षवाटिकां एतानि पुण्यदानानि यः करोति [illegible] नरोत्तमः धनाढ्यः सर्वसंपन्नः वंशवृद्धिश्च
जायते [illegible] नानापुत्राश्च पौत्राश्च ... धनानि च भोजनादिकमिष्टान्नं कनकपात्रे सुखानि च अष्ठानि च

श्री ४

विचित्राणि मंदिराणि कराणि च कार्त्तिके मासि तपस्वि वैष्णवेषु विशेषतः इहलोके भवेल्लक्ष्मीः परलोके तु मो
क्षकः ३५ नानाफलमवाप्नोति दानमेवोपतिष्ठति तस्मात्सात्राय दातव्यं नादत्तमुपतिष्ठति ३६ तपः कुर्यान्नरो य
स्तु दिव्ये तेन जायते एवं निराहारो व्रतं कुर्यात्समयेष्वपि स्त्रीरेव च ३७ फलाहारं जलाहारं पवनाहारमेव च ए
कभक्तं वापराह्णे ३८ माहात्म्यमष्टोत्तरं पणिग्रान्नं पंचाग्निं शीतार्त्तं च जलवासं च ग्रन्थिदानं प्रयाणो वशासेवं च
प्रियाकृतं ३९ यज्ञा नानाविधाश्चैव अग्निहोत्रादयस्तथा तैः न तुल्यं च संजातो नानादिव्यादि यो भवेत् ४०
सेनयो हि भयोर्मध्ये संग्रामे सन्मुखे स्थितः एकचित्तो मतो यस्तु स स्वरूपः प्रजायते ४१ पूजाकाले च यो देवं
सर्वदेवनमस्कृतं आदौ स्तवं नमस्कृत्य गणेशं चैव नमस्कृत्य ४२ नारायणं नमस्कृत्य दिक्पालांश्चैव तथा म
मातृश्चापि नमस्कृत्य पितृश्चापि यमापच इहलोके भुवेदे वा विशाचोर गराक्षसाः रावके तु नमस्कृत्य स
र्वकार्ये विशेषतः ४४ साधून्वै ब्राह्मणांश्चैव वैष्णवकुर्वन्ति नमस्कृत्य नित्यं प्रीतिकरापेतु तेन राःसुखमश्नुते ४५
एतत्ते सर्वमाख्यातं तव प्रश्नोत्तरं शुभं धर्मेण हन्यते शत्रुः यतो धर्मस्ततो जयः ४६ तीर्थे वापि वने वापि गृहे वा
गिरिशैलेषु च मरणकाले समये सन्तो धर्मो भविष्यति ४७ प्रयागे च हरिद्वारे गंगासागरसंगमे देवालये
पुण्यतीर्थे मरणं मोक्षदायकं ४८ पापपुण्यप्रकर्त्तारो नरा विष्णुपरायणाः विशेषेण स्मरणमात्रेण सर्यान्तिप

12A

रमां गतिं प्रयागे क्षिपते यस्तु मूकत्वं बंधः प्रजायते कर्मणो लिप्यते नैव विष्णुलोकं स गच्छति सत्यं
ऊक्ष्यतेर सत्यं कृते चैव त्रेतायां तप एव च द्वापरे यज्ञकरणं नाम कलौ कलौयुगे एकतः सर्वपुण्यानि हरेर्नामानि
चैकतः नदानं तत्समं भूयो हरेर्नामाधिकं ततः तेनैव वंशपुण्येन भुक्तिमुक्तिप्रदायकः तस्मात्सर्वप्र
यत्नेन कर्तव्यं हरिकीर्तनं ५८ इति श्रीस्कंदपुराणे कर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे पंचमोऽध्यायः ५ ना
रद उवाच क्षयरोगो भवेद्यस्य पूर्वजन्मनि किं कृतं कस्मात्तज्जायते पापात्तन्मे ब्रूहि पितामह १ ब्र
ह्मोवाच पूर्वजन्मनि यो विप्रः स्यात्गवां विक्रयकारकः वेदविक्रेता यस्तु यश्च विक्रयकारकः २ वेद
नां च गवां चैव मोल्यसारं करोति यः विवाहे केन भंगानां विक्रयी कूटदायकः ३ तस्मात्पापात्स
पीरोगी कफवर्त्ती भवेन्नरः ब्रह्मलोपि सरापी स्यात्तेन रोगः क्षयो भवेत् ४ विपाकं कुरुते यस्तु पु
राणश्रवणादिकं दशावर्णगवां दानं कुर्यान्मंगोरीं च पंडुरां ५ सुगंधैव वस्त्रैर्लक्ष्मीनानावस्त्रैः सह
टकैः पंचरत्नं प्रदातव्यं होमं कुर्याद्यथाविधिः ६ गायत्रीमंत्रजाप्येन प्रत्येकं स्नातं जपं यावत्संख्य
गते प्रख्यता हृशं च प्रदीपते ७ क्षयरोगस्य हानिः स्यात्सा पंचैव प्रलयपति नारद उवाच गंधयोनं रोगो भवे
द्यस्तु चक्षुर्नैव तु जन्मतः किं पापं तु कृतं तेन तन्मे ब्रूहि पितामह ८ ब्रह्मोवाच परस्त्रियं परद्रव्यं महादे

कृत्वास्य वर्णकं २

कर्मवि॰ षं लाभ वृष्टपति परविघ्न लोयस्तुनेत्रे तस्य विनश्यतः ६ द्रव्यसत्तु तीर्थं पंचरात्रं मासे लभते पुनः विपा
१२ कं कुरुते यस्तु वक्तुर्बीतस्य रोगो भवेत् १० गवां चैव तु तत्र वर्णानां दानं दत्वास्य सुखी भवेत् तस्मात्पापात्प्र
13 मुच्येत पुनरं योनिं जायते ११ नारद उवाच गर्भे च शिरसि दुःपीडा कस्मात्पापात्प्रजायते पूर्वजन्मनि प
त्कर्मतन्मे वद पितामह १२ ब्रह्मोवाच विवाहे सप्तपदी मध्ये श्रापथं कारयेन्नरः उमामहेश्वरौ देवौ कृ
त्वा तत्कर्मसाक्षिणौ १३ विना परार्थं यस्त्यागं स्त्रियाः कुर्यात्कुलनर्कितः विवाहिता कुलस्त्री च सा सतीतं कुल
वर्द्धिनी १४ परित्यक्ता विना दोषं परस्त्री गेहगे नयत् तेन पापेन भवति ह्यर्द्धशिरसि वेदना १५ जन्म
त्रये लभते दोषं नैव नश्यति पातितः विपाकं उच्यते तस्य श्रव वर्णं कर्मविपाककं १६ वर्णत्रयं गोत्रयं च
कांस्यपात्रत्रयं तथा द्वादश ब्राह्मणा भोज्या गायत्र्या अयुतं जपः १७ होमस्तस्यान्ने प्रदातव्या नारीस्व
र्णमयी तथा प्रणश्यति तदा दोषो ह्यर्द्धशिरसि वेदना १८ श्वेतकुष्ठस्य को दोषः केन पापेन जायते नारदउ॰ ५
ब्रह्मन्ब्रूहि सुरश्रेष्ठ सर्वं वा त्वं पितामहः १९ ब्रह्मोवाच सूर्यस्य प्रतिमांशं यः करोति नराधमः पु
जायास्तु विनाशः स्यात् श्वेत वर्णः प्रजायते २० हिरण्यरौप्य वस्त्राणि गावः पंचाश्व संयुताः रक्तं वस्त्रे
ण संयुक्तं दद्याद्वर्षं विवासरे २१ र वेश्वर्य जनं कृत्वा होमस्यान्ने प्रदीयते नारद उवाच वराहमुख
संजातः कस्मात्पापात्समुच्यते २२ तन्मे विस्तरतो ब्रूहि परमेष्ठिन्पितामह ब्रह्मोवाच अनेकानि च
सुरोत्तम।

कर्मवि॰
२७
14

दानानि कृतानि सुबहूनि च शुभवाक्यं त्वं वद तस्माच्छूकरमुखो नरः २३ शूकरीं प्रतिमां हैमीं
स्वर्णत्रिंहूं तथा कृत्वा गां सवत्सां सवस्त्रां च दद्याद्धोमे विधानतः २४ मुच्यते तु तदा पापात् क्रूरवाक्यस
मुद्भवात् नारद उवाच शाल्मलः स्त्रियामभवेद्गर्भे हीयते वर्द्धते न हि २५ तस्य पापं वद ब्रह्मन् पूर्वजन्मनि किं
कृतं ब्रह्मोवाच जातमात्रां सुतां हन्याद्विवाहभयशंकितः २६ रंडाभर्त्रीगमनेनैव गर्भसंघातनेन च तेन
पापेन संभूतगर्भः शाल्मलः प्रजायते २७ गां चैव सवत्सां च स्वर्णशृंगादिसंयुतां पद्मां वरान्नरत्नादि दाने
न प्रजापादिना २८ मुच्यते तेन पापेन शाल्मलदोषः प्रशाम्यति नारद उवाच स्थानभ्रष्टनरो यस्तु सभे
वेत्के न कर्मणा २९ पूर्वजन्मनि को दोषः कथयस्व पितामह ब्रह्मोवाच पथि वापि जलस्थाने वृक्षे
विस्तफले शिवे ३० पान्थजीवस्य विश्रामे पतिघातः सहस्रधा वृक्षघातः कृतो येन तेन पापेन सीदति
३१ पत्रपत्रनवेऽगेष्टे तस्यानं भ्रष्टः प्रजायते द्वादशीदिवसे प्राप्ते हि विष्णुभोजनं हि जानन् ३२ धेनुं पय
स्विनीं दद्यात् तत्पापं प्रलयं व्रजति नारद उवाच कुष्टं केन च पापेन पूर्वजन्मनि किं कृतं ३३ केन वैरेण च
ते पापात् तन्मे विस्तरतो वद ब्रह्मोवाच कन्याद्रव्यनिधिस्तेयी अन्तःतीर्थे जो वधस्तथा ३४ विप्रस्ववृत्ति

२७

14A

लेपेनसकुष्टीभवतिध्रुवं गोसहस्रप्रदानेनसहस्रवृद्भोजनं ३५ अन्नंवहुविधंदेयंपंचाष्टततयावरं भुंज
तेतेनपापेनसनरः सुखमेधते ३६ नारदउवाच वियोगश्चनरोयस्तुस्त्रियाश्चैवकृतेसच पूर्वजन्मनिकिंपा
पंतन्मेब्रूहिपितामह ब्रह्मोवाच योवत्सयोर्वियोगंचकृतवान्मानवः पुत्रयोःदंपत्योर्मित्रयोश्चैववियोगीभ
नजायते ३८ स्त्रियाविवियोगमाप्नोतिवियोगंवस्तेनच नविवाहंनसंस्कारं वियोगान्म्रियतेतुसः विपाकंकि
यतेतस्यसुरालयस्ववर्णंतथाब्राह्मणस्तुकन्यायाविवाहंकारयेन्नरः ४० कन्यादानंमहापुण्यंपंचपात्रेल
भ्यते अन्नंवस्त्रंचवरस्त्रैवपश्चसंगोवृषंगजं कन्यादानंमहापुण्यंसर्वदानेषुदुर्लभं कन्यादानादवाप्नो
तिसंततिंपुत्रपौत्रकीं ४१ नारदउवाच मुखरोगोभवेद्यस्यजिह्वादंतमुखाधरे कंपाकेकृतंचैवतावापापेनमु
तेव्याधिरोगतः ४२ नेषंउकमतेतत्रकोदोषःवदमेप्रभो ब्रह्मोवाच भुनक्तियस्तुजिह्वार्थेसर्वविर्हलंभुंजा
तिपुसर्वसंगगतोभुंक्तेसुखस्वादंगंचपीयते मिष्टान्नंहिस्वयंभुंक्ते गृहमध्येतुयोनरः ४४ तेनपापेनसभव
तिमुखदंताधरेव्रणाः नारंगीफलमध्येतुगुप्तंस्वर्णंप्रदापयेत् ४६ जलस्यानेप्रदानेवमुच्यतेतेनके
षतः नारदउवाच केनरोगोनरोयस्तुपूयपश्चलितश्रावकः ४७ केनपापेनपीडास्याच्चतन्मेब्रूहिपितामह
ब्रह्मोवाच येनैष्कातपराण्णंनवेदव्याकरणानिच गोविंदस्यकथांदिव्यांनसमाकर्णितिकदाचन गलेकर्णेभवे

कर्मवि॰
५५
15

स्यापि स्मस्यपापं न मुच्यते ४९ वेदोपनिषदः स्मृतीस्तु पुराणं पुस्तकं तथा दद्दानानि गोदानं कूष्माण्डं सहि
रण्यकं पंचगव्यं चरुं स्नात्वा ब्राह्मणाय प्रदापयेत् ५० नारद उवाच दन्तहीनं स्यके दोषः दन्तुरः केन कर्म
णा वक्रदन्तस्तथा केन तन्मे ब्रूहि पितामह ५१ ब्रह्मोवाच परपक्षाध्वनि दाच्चयः करोति नरः सदा परप्रकृति
दोषेण दन्तुरो जायते नरः ५२ स्वर्णदन्तान्वितं दोषप्रदातव्याः पंचपञ्चाशत्कं भूमिदानं तु गोदानं मुच्यते
तेन दोषतः ५३ नारद उवाच बाल्ये च जन्मसमये म्रियते पितरौ यदि किं पापं कृतवान् पूर्वं दुःखं प्राप्नोति यः
शिशुः ५४ ब्रह्मोवाच ब्राह्मणोद्रव्यसंबंधः धर्मस्थलं नैव प्रदत्तवान् आत्मनो द्रव्यमेहतु त्वे ब्राह्मणो हि यत्नो धृतं च
५५ तत्पापेन तस्यैव बाल्ये हि पितरौ मृतौ प्रश्च एकः प्रदातव्यो गोदानं दशवर्णकं ५६ कूष्माण्डं चरुपंद
त्वा पंचरत्नेन संयुतं ताम्रपात्रत्रयं तद्वत् फलपुष्पसमन्वितं ५७ गोरसान्नं घृतान्नं पंचविंशतिरत्नपप
लं पंचकं होमं कृत्वा प्रदातव्यं मुच्यते तेन दोषतः ५८ नारद उवाच अजगरः स्वकायस्थ के न पापेन जायते के येन ४
न तन्मुच्यते पापं पितामह सुरोत्तम ५९ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि विप्रो सौ विज्ञानवेदपारितः शिष्येभ्यो न ददौ
विद्यां सर्वं तेन कर्मणा ६० विद्यापुस्तकदानेन तेन पापेन मुच्यते गायत्र्या लक्षजाप्येन तत्स्वरूपफलं
स्मृतं ६१ सर्ववेदस्वरूपस्तु सर्वपापैः प्रमुच्यते दानं तस्याधिकारेण तस्माद्दानं तु कारयेत् दानं विना तु स

५५

15A द्विर्मेत्तन्ममाच ल्वसद्व्रत ६२ पुत्रो वा पुत्रपुत्रो वा भ्राता वा भ्रातृपुत्रकः तन्निमित्तेन कृते दाने ततो दाना
द्विमुच्यते ६२ इति श्रीस्कंदे कर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे षष्ठोऽध्यायः ६ नारद उवाच जलोद
र ग्रस्तो यो व्याधिः केन दोषेण जायते तस्य कर्मविपाकं हि ब्रूहि किं सुरसत्तम १ ब्रह्मोवाच स्वपरज्ञातिभे
दं यो न करोति नराधमः अन्नं जलं च कपूतान्तिसर्वेषांसर्वभक्षकः २ सूतके पातके चैव भोजनं कुरुते नरः
जलोदरं तु तेनैव भवतीह न संशयः ३ पूर्वजन्मकृतं पापं व्याधिरूपेण तिष्ठति तन्निमित्ताद्भवेत् व्याधिः उ
रूपदानाद्विमुच्यते ४ अन्नं वस्त्रं च रत्नानि षड्रसं गां वृषं गजं कन्यादानं महादानं सर्वदानेषु चोत्तमं कन्या
दानेन नतप्तव्याधिः प्राप्नं याति न संशयः ५ [illegible] जन्मत्रयं भवेत् व्याधिस्तस्य पापं न मुच्यते
विपाकं कुरुते नूनं प्रायश्चित्तं करोति सः ६ सवत्सां गां न वां दद्यात् वस्त्रालंकारसंयुतां स्वर्णश्रृंगादिसंयुक्तां होम
स्यान्ते प्रदापयेत् ७ नारद उवाच मुखरोगस्तु संजातः जिह्वादंततथाधरः कपोलकंठग्रीवासु पीड्यते व्याधि
संभवैः ८ औषधं नैव सात्त्वं तु रोगो भवति दारुणः ब्रह्मोवाच जिह्वावक्ति न कस्यापि स्तोत्रं वै स्तुर्पनं स्यच सर्वैः
संसर्गितो भुंक्ते मुखं वतस्य प्रपीड्यते ९ मिष्टान्नं भुंजते एकः वंचयित्वा घटेजनान् तेन पापेन संजातो मुखरोगो

कर्मवि॰
१६
16

गते धरे ११ नारंगीफलमध्ये तु स्वर्णं गुप्तं प्रदापयेत् जलस्थानप्रदानेन मुच्यते मुखदोषतः नारद उवा
च कुलिरोगी नरो यस्तु मज्जाशोणितशोषकः कर्णपीडा च तन्मे ब्रूहि पितामह १२ पंगु कुष्ठी नरो
यस्तु केन पापेन जायते पूर्वजन्मनि को दोषः सर्वं ब्रूहि पितामह १३ श्रीब्रह्मोवाच ब्राह्मणाय यद्दत्तो भूमिं
पुनर्जन्मग्राहरो ब्रतः परदेशे त्रहरण्ये वमन्तं राशिहरस्तथा १४ पंगु कुष्ठं भवेत्तेन पापेनैव न संशयः च पूर्वजन्म
नि दत्तो सदुःखी जन्मत्रयं भवेत् १५ गोमिथुनं च दातव्यं होमं कृत्वा यथाविधिः गायत्र्यास्तु जपः कार्यः सा
ते हि स्नानकं तस्य पापं प्रणश्येत् तज्जन्मत्रयपर्यंतं सुखी भवेत् नारद उवाच पादोपस्थे प्रलक्ष्येत पंगुर्भवति शोणिक
तेन वै किं कृतं पूर्वं तन्मे ब्रूहि पितामह १७ ब्रह्मोवाच अश्वत्थं वटं मं यम्मोडुंबरमथापि वा फलितान् पुष्पि
तान् वृक्षान् यः छिनत्ति नराधमः १८ अनेकवृक्षघाती यः स जः पंगुर्नरो भवेत् अश्वावस्था व्रतं कुर्यात् हानंद
लाभं पादपं १९ अश्वदानं च दातव्यं ब्रह्मसूक्तं वायुसूक्तं जपेत् ब्राह्मणान्भोजयेच्चैव तदा पापं प्रणश्यति २० नारद
उवाच रक्तवर्णो च सर्वांगं केन दोषेण जायते मुच्यते केन पुण्येन तन्मे ब्रूहि पितामह २१ ब्रह्मोवाच रजस्वला तु
दपमापन्ने मद्यं चैव पुरीषकं संमुखे यः करोत्येवं तेन वै रक्तवर्णकः २२ रक्तवर्णस्य वस्त्राणि गां सवत्सां सहे
मकं ब्राह्मणाय प्रदद्यात्तु दोषः प्रणश्यति २३ नारद उवाच रक्तोदरोऽपस्तु यस्तु गुह्यस्त्रवस्तथा पूर्वं तेन
ता नरो।

१६

चसवत्संतान्च ब्राह्मणांश्चैव वर्णिकीं तपा पलोम्मितां तत दर्द्दु वात दर्द्दु तुष्ट कल्पयेत् विधिवत् क्षिप्राय दातव्या वित्तम्यां सविवर्जये
16A त् तात्रं पात्रं पूर्णं तैश्च तंडुलैस्तिलैस्मिश्रितैः तन्मध्ये प्रतिमां कृत्वा गृहीं [illegible] वेष्टितां ब्राह्मणाय प्रदातव्या मंत्र कृच्छ्रं विमुच्यते गो
कुलं किं वा तेन मे ब्रूहि पितामह २४ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मन्यसौ लक्ष्मीयज्ञ मार्धी [illegible] भवेत्तदा विनापराधं विप्रस्य [illegible] पनं ५
मारोपनं कृतं ब्राह्मणेन घातितस्तेन नरस्तोदर नरोभवेत् विप्रसौवर्णिकं कुर्यात् अंहिते वसवत्सकां २६ पत्रोपवी
तसहितेदानं देयं यथाविधिः ततः पापात् प्रमुच्येत कृते कर्म विपाकके २७ नारद उवाच मत्र कृच्छ्रं भवेद्यस्य
नरो भवति कृच्छ्र ६८ कु केन पापेन भो देवतन्मे ब्रूहि पितामह २८ ब्रह्मोवाच परदाराभिगामी च परदारविमो
हितः लंपटः सर्वविदैश्व वन्मत्र कृच्छ्री नरः सदा २९ गोदानैं वृषभस्यापि पंच पंचपयात्क्रमं कुलकन्यां वरे देया
ताम्रपात्रं च वपं चकं ३२ मुच्यते तेन पापेन मूत्र कृच्छ्रं प्रणश्यति नारद उवाच जिह्वांच्चलभावस्य जिह्वाभंग
स्तथैव च ३४ म कस्य केन दोषेण तन्मे ब्रूहि पितामह ब्रह्मोवाच विप्रं वादेन निर्जित्य [illegible] च सुप्रभाषितं मिथ्या
साक्षे वदेद्यस्तु चंचलात्स ना भवेत् जिह्वां कुर्यात्सुवर्णस्य रक्ता गौरक्त वस्त्रकं ३६ ब्राह्मणाय प्रदातव्यं तत्तदा
हि० ४ पापं प्रणश्यति नारद उवाच वंशहीनो लोके को दोषः कोवायं पूर्वजन्मनि ३७ तन्मे वद भो ब्रह्मन् पूर्वजन्मनि पातकं
तं ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि [illegible] पः सोपि द्रविणं व [illegible] समुद्भवः ३८ पीडिताश्च प्रजास्तेन प्रजाद्रव्यापहारकः तेन पापे
न भो विप्र वंशनाशो भवेत्तदा ३९ वृषघातं महापापं सप्तजन्मनि दुःखभाक् रौप्यं चाप्यं ततः कुर्यात् सौवर्णं
चैव मंडलं ४० पट्टांवरं चरत्नानि नानापि केलफलानि च मुच्यंते तस्य पापानि वंशवृद्धिः सदा भवेत् ४१ नारद

भू
दउवाच वामांगे वातपीडा च किं मर्त्य केन कर्मणा दानेन केन मुच्येत तन्मे ब्रूहि पितामह ४२ ब्रह्मोवाच पूर्वं
विवाहिता कन्या कुलीना च पतिव्रता अपराधं विना त्यक्ता वामांगे वायु तिष्ठति ४३ वामगात्रे भवेत्पीडा विपा
कस्तस्य सोच्यते तत्पापपरिहारार्थं दानं देयं यथाविधिः ४४ सौवर्णं मूर्तिं कपिलां वेणुपात्रं सतंदुलं खड्गदानं वस्त्रकंच
होमंच ब्राह्मणभोजयेत्ततः ४५ गायत्रीमंत्रजाप्यश्च तस्य पापं प्रणश्यति नारदउवाच निर्बीजा च भवे
त्स्त्री कुक्षिक्षेत्रवत्तु निष्फला ४६ पूर्वजन्मनि को दोषः कस्मात्पापं प्रणश्यति ब्रह्मोवाच ब्राह्मणस्य हरेद्दत्तं
ब्रह्मस्वं भूमिं हरेन्नृपः ४७ अन्यस्तेपि महादुःखी कुक्षिस्तस्य तु निष्फला मेदिनीं विप्राविश्वाच ब्रीहिस शान्तसं
पुत्रा वाहको वृषभो देयस्तस्मात्पापं प्रणश्यति नारदउवाच गर्भपातो भवेद्यस्याः सजीवो नैव जायते ४९ पू
र्वजन्मनि को दोषो हि तन्मे ब्रूहि पितामह ब्रह्मोवाच ब्राह्मणस्य गृहे द्रव्यं चौर्येण च धनं हरेत् ब्रह्मांशास्यापिह
र एतेन घोरेण कर्मणा त्रिपंचसप्तमे मासि सप्तमे न वमे पि च गर्भपिंडो विनश्येत न भवेत्पुत्रसंभवः गाव
स्त्रीणि वर्णानि त्रिवर्णीश्च पुण्यं चरः ५२ होमस्यान्ते प्रदातव्याः पूर्वपापविशुद्धये अन्नकूटं तु रत्नेन यो दद्या
ति नरोत्तमः ५३ कपिलां गां सुवर्णं स्वर्णं पंचगव्यादिसंयुतां पंचमाषं च रौप्यं च हिरण्यं सप्तमासादिकं गृहप्य
तु फलं त्वेकं गायत्रीजाप्यकं तथा मुच्यते सर्वपापेभ्यः पूर्वदोषो विनश्यति ५४ नारदउवाच योषा वा पुरु

सहर

17A

बोवाप्यवंध्याभवतिदोषतः केनपापेनपद्वेदेवकस्माद्दोषंप्रमार्जयेत् ५६ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनिवाध्य
स्तवरुजीवोपघातकः पापजन्मकृतंतेनदुष्टेनैवाप्सकृत् ५७ पंचघातंजीवघातंपरद्रव्यंहरेच्चयः ब्राह्मणं
हंतियस्तोपिब्रह्महत्यासमन्वितः ५८ तेनपापेनमोमुत्रवंध्योभवस्तोचंदंपती धर्मपुत्रोनजीवेच्चनामपुत्रो
नजीवति ५९ सोवर्णींब्राह्मणंकृत्वापलमात्रंतदर्धकं तदर्धंवापिवाकुर्यात्ब्राह्मणायप्रदीयते ६० शैप्यहे
मरूपंकृत्वाहम्याप्लसधुरंधरः गामेकांसवत्सांचहस्तीसांचपयस्विनीं ६१ स्वर्णश्रृंगादिसंयुक्तांगाय
त्रीचापुतांजपेत् मुच्यते सर्वपापेभ्योवंध्यापिलभतेसुतं ६२ नारदउवाच पुष्पवंतीहयानार्यःसदाभ
वतिभोपितः लभतेनसुतंसापिकिंपापंकुरुतेसदा ६३ [illegible] मुच्यतेकेनपापेनतन्मेब्रूहिपितामह ब्र
ह्मोवाच एकस्मैदीयतेकन्यास्यान्यस्मैसाप्रदीयते ६४ पुनर्भूःक्रियतेकन्याद्रव्यलोभात्सुनःपुनः कन्यावि
क्रयणात्सापिनारीस्यात्पुष्पितासदा ६५ गोग्रासंजुततदादेयंब्राह्मणाम्नतभोजनेसहस्रासामेदिंनीदेया
भक्त्याचांद्रायणंचरेत् ६६ ब्राह्मणाःस्वर्णदानेनसर्वपापैःप्रमुच्यते वंध्यापान्नुफलैर्युक्तंपट्वस्त्रेणवेष्टि
तं ६७ ब्राह्मणायप्रदातव्यंसर्वपापैःप्रमुच्यते नारदउवाच जलोदरंक्षीणत्वंभगंदरमथापिवा ६८ गुल्म चर
रोगंसीकरोगंउदरव्याधिसंभवं कष्ट६९ रोगंराजरोगमप्रमेहंबासकंत्रैर्विकं ६९ येरोगाउदराज्जातास्तन्मेवि

कर्मवि०
१८
18

स्तरतो वद ब्रह्मोवाच ब्रह्मघ्नो वा सुरापी वा मातृगामी तथैव च १० तेन पापेन भो पुत्र जलोदरव्याधिसंभवः
नानारोगाः प्रजायंते नरस्योदरसंभवाः ११ गवां च दक्षिणा वर्णे नाम सप्तमे कं रूपं गजश्चैकः प्रदातव्यः
कूष्मांडाश्च फलप्रदः १२ पंचरत्नानि वस्त्राणि पात्राणि च तथा दक्षिणा गायत्र्याश्च सुतेजाप्यं हव्यकव्यकृता
नि च १३ गोरसं पंचगव्यं च वस्त्राणि विविधानि च अनेन विधिना दानं उदरव्याधिनाशनं १४ इति श्रीसूर्या
रुणे कर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे सप्तमोऽध्यायः ७ नारद उवाच कुष्ठव्याधिर्भवेद्यस्य पूर्वजन्मनि किं
नि० कृतं तस्य वै श्रोतुमिच्छामि तन्मे ब्रूहि पितामह १ ब्रह्मोवाच ब्रह्मपुत्रो हतो येन कुष्ठव्याधिप्रपीडितः पु
त्रः कुष्ठसमस्ततो विप्रादशराजन् कुष्ठं नश्यते २ होमं कृत्वा हविष्यान्नं दानं हि स्वर्णपंचकं रौप्यस्य ब्राह्मणं कृत्वा
स्वर्णयज्ञोपवीतिनं ३ सवस्त्रोपानहसंयुक्तं ब्राह्मणाय प्रदापयेत् एवमाप्यं दीयते तत्र सर्वपापक्षयो भवेत् ४
नारद उवाच पुत्रनाशो हि को दोषः सुतानं यंपति सर्वदा पूर्वजन्मनि कः पालीकस्मात्तापं प्रलपति ५ ब्र
ह्मोवाच पूर्वजन्मनि कायस्थः पापं कृतवान् नृपः सर्पस्य सन्मुखे वा भूत्वा शापपश्चान्नैव शंकितः ६ पुनः पु
त्रस्य हिरण्यहस्तं घातवान् यः ब्राह्मणद्रव्यलोभेन पापं कृतवान् यं ७ देवालयमंडपं कम्प हाम्य व्ययपत्रभं
गतः तेन पापेन न च पुत्रास्तस्य न संभवः ८ धेनुं चैव सवत्सां च स्वर्णशृंगादिसंयुतां अष्टधातुकृतं स्वर्णं

कर्मवि॰
१६
19

त्वं दत्त्विय स्यपपः स्मृतं २१ वैष्णस्यान्नं तु स्यान्नं स्याच्छूद्रान्नं रुधिरं स्मृतं अन्नं जलेनं मरत्वं दधि क्षीरंस
रासमं २२ एकाग्रेण द्विजश्रेष्ठ वपोभुंक्ते मदुद्र देवमति यो सेवते सेमत स्यापं जायते नात्र संशयः २३ सूतके
मृतके वापि सर्वकर्माणि वर्जयेत् अग्निं च वर्जयेत्तस्य पस्य स्यात् सूतकं गृहे २४ आसनेक दिवस्त्रं च मा
प्याकटु इपानहो ऊर्ध्वं कृत्वैकहस्तेन पीतं तोयं सुरासमं २५ सूतके भोजयेद्विप्रं त्रीणि जन्मानि सूकरः गर्दभ
जन्मानिप स्त्रीणि श्वा च जन्मकृपं पप्पा २६ जन्मद्वादश कालः स्यात् पुनर्मार्जार एव च गांचैव सवत्सां च सवर्णं श्रृंगादिसं
युतां २७ कंबं कमंडलुं चैव पूर्णाश्रेष्ठ वाम्रस्ते घटः नंदाति च दिने चैव होमं कृत्वा यथाविधिः २८ ब्राह्मणा
पश्च दद्यैनन तस्य पापं प्रणश्यति नारद उवाच लोहराजं भवेद्यस्तु तस्य दोषो हि कीदृशः २९ तन्मे ब्रूहि
सुरश्रेष्ठ कस्माद्दोषः प्रणश्यति ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि तात्री लराजं पापस्यापहारकः ३० तेन पापेन नपी
डयेते लोहराजं भवेन्नरः विधिं प्रकुरुते सोपि गोदानं स्वकुटौ प्यकं ३१ अन्नं च सप्तधान्यं चैव वस्त्राणि च
विधानि च तुलादानं प्रकर्तव्यं सप्त संख्या ग्रामे दिने दद्यात् ३२ तस्य पापानि नश्यन्ति गायत्री होमदानतः ना
रद उवाच विवाहितस्य पुत्रस्य मरणं केन कर्मणा ३३ कस्माद्दानात्प्रमुच्येत तन्मे ब्रूहि पितामह ब्रह्मोवाच

कर्मवि॰
२॰
20

पूर्वजन्मकृतं पापं गोवत्सेन वियोगतः तस्मात्पुत्रवियोगः स्याद्दुःखं प्राप्नोति मानवः दद्याद्गां वत्ससंपूर्णां
गुर्विणीं दक्षिणामपि ३५ ततः पापात्प्रमुच्येत पुत्रवान्स च जायते नारद उवाच स्त्रियाः भवेच्छूलं व्याधिः
किं पापं पूर्वमर्जितं ३६ कस्माच्छूलं विनश्येत तत्तन्मे वदसुरोत्तम ब्रह्मोवाच स्वभर्त्तारं परित्यज्य परभ-
र्तृपरायणा ३७ भर्तृत्यागात्ततस्तस्याः शूलव्याधिः प्रजायते एकादश्याः व्रतं कुर्याज्जागरं विधिपूर्व-
कं ३८ पंचरत्नप्रदानेन ततः पापात्प्रमुच्यते नारद उवाच शीतरोगे च को दोषः केन व्याधिसमुद्भवः ३९
किं पापं कृतवान्पूर्वं तन्मे विस्तरतो वद ब्रह्मोवाच चंद्रसूर्यग्रहे वा विस्मृते पातके पि वा ४० भोजनं कुरुते
यस्तु जलं पिबति यो नरः प्रतिग्रहं वा कुरुते गर्द्दभश्चोष्ट्रको भवेत् ४१ तेन पापेन विप्रेंद्र शीतरोगी भवेन्नरः
स्वर्णरूप्यं चैवोपवीतो देया वष्टधातुफलद्वयं ४२ गोपुच्छं भोजने षट्को च दंपती गंध्यवाससे तदा रोगः शुध्यं
याति हि भो धिस्त्ववलंपया ४३ नारद उवाच गर्भगो मभवेद्यस्य किं पापं कृतवान्नरः पूर्वजन्मनि को दोषः
कस्मात्पापं प्रणश्यति ४४ ब्रह्मोवाच देवालये देवभंगं यः करोति नराधमः देवभंगेन दोषेण स गर्भभंगो
भवेन्नरः ४५ प्रलयस्नान मंत्रेण होमं कृत्वा यथाविधिः गां सवत्सां सवस्त्रां च दद्यात्पापं प्रणश्यति ४६ ना

२॰

रद उवाच रक्तकुष्ठं भवेद्यस्य कोऽभवत्पूर्वजन्मनि कस्मात्पापं प्रजायेतन्मे ब्रूहि पितामह ब्रह्मोवाच पू
५२ र्वजन्मनि पशुयोगौ दीर्घगर्भिणी छित्त्वा हत्वा तेन पापेन भौत्र रक्तकुष्ठी भवेन्नरः ४८ विपाकः क्रियतां तेन गो
20A दद्यात्तपस्विनी रक्तवर्णाश्च दानं च वृषभान्नप्रदानकं ४९ स्वर्णदानं प्रदातव्यं मुच्यते रक्तकुष्ठतः
गायत्र्ययुतजाप्येन सर्वपापं प्रणश्यति ५० नारद उवाच उदुंबरकुष्ठी नरः किं कर्म कृतवान्पुरा कु
ष्ठेन व्याधिना पीड्यते केन पापेन भोपितः ५१ ब्रह्मोवाच कुमारीं स्वात्मजां कन्यां विक्रीणीते पुनः पुनः
कन्यां स्वां च स्वयं भुंक्ते तेनोदुंबरकुष्ठकः ५२ प्रथमे जन्मनि कुष्ठी च श्वा च जन्मद्वितीयके तृतीये
गर्दभरूपेण चतुर्थे खरजन्म च ५३ काककोकिलजन्मानि कन्याद्रव्यप्रलोभतः मुच्यंते तस्य पापा
न्निगायत्र्ययुतजापतः ५४ स्वर्णद्वयदानेन गोद्वयेन तथैव च कन्यादानेन होमेन तेन पापेन मुच्यते
५५ इति श्रीसूर्यारुणे वे कर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे अष्टमोऽध्यायः ८ नारद उवाच गलेव्याधिर्भवे
द्यस्य कर्णे च गलेत्यैव च किं पापं कृतवान्पूर्वं तन्मे विस्तरतो वद १ ब्रह्मोवाच परद्रव्यापहः शुभ्रफल
स्तेयं करोति वै तेन पापेन भेषुत्र गलेव्याधिः प्रजायते २ वस्त्राणि सुरभीणि च पात्राणि स्वर्णभूषणानि ज

लपात्रप्रदानेन तस्य पापं प्रणश्यति नारद उवाच दद्रु पिंडकाकुष्टानि मंडलानि विचर्चिकाः केन पापे
न जायंते तन्मे ब्रूहि पितामह ४ ब्रह्मोवाच सर्पं च सर्पिणीं हंति वम्रीं हंति ब्राह्मणीं
पापाचारः ततो हंति पक्षिणीं गर्भहताश्च तिनी ५ तेन पापेन जायंते दद्रुमंडलचर्चिकाः
गांसवत्सां तदा दद्यात् प्रत्यक्षं वर्णसुवाससां ६ स्वर्णेण एवं कान्सर्पं ब्राह्मणीं
चाद्धधातुकां पक्षिणीं रौप्यमूर्तिं च होमस्थानेप्रदापयेत् ७ मुच्यते सर्वपापेभ्यो
नरः सौख्यं स विंदति नारद उवाच षंढो नरो भवति यः कृतवान्
किमघं प्रभो ८ वीर्यं नैव यस्य वेदस्य किं पापं तद्वद प्रभो ब्रह्मोवाच
पूर्वजन्मनि सह स्त्रीरं डभार्भ निपातकः ९ परस्त्रीरमणाश्च तदा
भ्रूणनिपातितः तेन पापेन संजातो नपुंसक नरः सदा १० गोश्चैव सवत्सां
च दद्यात्तत्पापमुक्तये नारद उवाच परस्त्रीमुत्स्मरमलो वायुगोडाच
गुल्मके ११ केन पापेन जायेत तन्मे ब्रूहि पितामह ब्रह्मोवाच ब्राह्मणीं

21A

मित्रपत्नीं च राज्ञीं मातृगुरुस्त्रियः श्वश्रूः संबंधिनीं चैव सेवेतासक्तकामवान् १२ सेन पापेन गलेस्याद्वाय
पीडा व्रणादिकं चतुर्गोस्तु तदाददात् चतुर्वर्णा सवत्सकाः १३ जलपूर्णान् घटान् दद्यात्पीतकर्णीं च वास
सी मुद्रिकाः पंच दातव्याः भोजनीयाश्च द्विजाः शतं १४ वह्नौ च होमयेदाज्यं दुर्गास्तवविधानतः ब्राह्मणेभ्यश्च दा
नं च तदा पापात्प्रमुच्यते १५ नारद उवाच मासेन पक्षे केवापि षण्मासे वा दशेपि च पश्चात्पीडो नरो यस्तु तस्य
कर्म वद प्रभो १६ ब्रह्मोवाच देवालये च पाषाणे गृहे स्थाप्यात्मनस्तथा देवमंदिरविध्वंसं यः करोति स सर्व
कृत् १७ दीर्घरोगी नरो यस्तु पंचजन्मानि दुःखभाक् तरुं लिङ्गस्वरूपं संपन्नास्तु शीलाश्च पपस्विनो १८ नी
लां गां स्वर्णशृंगां हैमं दद्यात् गां च सवत्सकां गायत्र्ययुतजाप्येन तस्य पापं व्यपोहति १९ नारद उवा
च दीनवंशो नरो यस्तु किं पापं पूर्वजन्मनि तन्मे वदस्व सर्वज्ञ श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः २० ब्रह्मोवाच वा
पीकूपतडागादि विध्वंसं यः कुरुते नरः तस्य पुत्रस्य नाशः स्यात् दीनवंशो नरो भवेत् २१ उद्यापनं चास्य व्रत
दीदानं वृषभं महिषीं गजं धूम्रं च पंचरत्नानि होमं कृत्वा जलाशये २२ मुच्यते तेन पापेन पुत्रपौत्री नरो
भवेत् नारद उवाच मंदाग्निः केन दोषेण शरीरे चास्थिशोषके २३ केन पापेन भो ब्रह्मन् तन्मे वदस्व

हाप्रभो २४ ब्रह्मोवाच राजनिंदा गुरोर्निंदा निंदामप्यात्मनस्तथा यो गंगायां नोत्सृजति मत्स्यमत्स्यं मंदाग्निस्तेन कर्म
णा २५ होमेन विघ्नजाप्येन सत्यहस्तप्रसृतभोजनेन ह विप्रभोजनदानेन मुच्यते तस्य दोषतः २६ नारद उवाच
वाल्ये पितुर्विनाशः स्यात्पूर्वजन्मनि किं कृतं तन्मे विस्तरतो ब्रूहि सर्वज्ञस्त्वं पितामह २७ ब्रह्मोवाच पूर्व
जन्मन्यजातपुत्रः पितृलोकेन गच्छति वासुदेवो सुतोत्पन्नः पितृपुत्रवधेन च २८ तेन पापेन तद्वाल्ये पिता
चैव न दृश्यते सुवर्णस्य कृतं वस्त्रं वासुदेवं प्रदापयेत् २९ रौप्यकं पितरं चैव तत्ववस्त्रं पलसंयुतं नाम जां ब्राह्मण
पयदाद्यात्तदा पापं प्रणश्यति ३० नारद उवाच वाल्यस्य जन्मकाले वा माता वा म्रियते पिता प्रसूतौ म्रि
यते यस्य तस्य दोषं वद प्रभो ३१ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि तद्वीस भाग्यवांश्च महाधनी न धर्मो कारितो नैव ना
त्तिचं प्रतिपालितं ३२ न श्राद्धं पिंडदानं च न पूजा नादरो हरेः वेदशास्त्रदानमानं च न संध्या न विसर्जनं ३३
पितृदोषेण तेनैव प्रसूतौ म्रियते सदा ब्राह्मणीनां मसापि प्रोक्तास्तस्य दोषकारिणी ३४ प्रमापापूर्तिमा
पांच संक्रांता वष्टमीतिथौ होमं च कारयेद्बुधैः पंचगव्यप्रदीपं तां ३५ कपिलां च सुसान्नं स्नातदा पापात्प्रमु
च्यते नारद उवाच नासिकायां भवेद्यस्य पीनसः शोणितस्रवः ३६ रक्तविकाररोगश्च केन पापेन तद्वद

22A

ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि स मूढस्तु बहुपक्षिप्रघातकृत् ३७ तेन पापेन संव्याधिर्नास्ति काये कृमिर्भवेत् इंद्रो
मयूररूपश्च कोकश्च यमदेवतः ३८ वक्रलोऽहं सरूपश्च कृकलासश्च यद्दराद् चातको ब्रह्मदेवश्च शुक
कोकिलसारसाः ३९ गरुडोवकश्च चटकः प्रतिहारो वलावटः ॐकारश्च कपोतश्च सर्वे गरुडवंशजाः ४०
पक्षिणां घातिये ते पापी नरः संप्रजायते कृमिश्लेष्मणि तस्त्रावी ब्रह्मणा नासासुखवान् भवेत् ४१ सर्वलेनेंद्रप्रति
मालोहं च यमदेवता रौप्यको वरुणो देवस्ताम्रेमुशलकराद् कृतः ४२ गवां च पंचकं दत्वा रोगमुक्तः सुखी
भवेत् कुष्ठरूपो नरो यस्तु किं पापं कृतवान् पुरा ४३ तन्मेव द महे श्रेष्ठ कस्मात्पापं प्रणश्यति ब्रह्मोवाच पू
र्वजन्मनि राजा स कदाचिद्दिग्विजये गतः ४४ दृष्ट्वा चैव नदीतीरे तापसं ब्रह्मचारिणं अधोमुखं बद्ध्वा मपानं
हृषिसेवापरायणं ४५ जहास तेन दोषेण कुष्ठतां याति मानवः दशावर्णा गवां दानं पुराणश्रवणं तथा ४६
पंचरत्नप्रदानेन सर्वपापं प्रणश्यति नारद उवाच विंशतिः कन्यकाः यस्य जायंते केन कर्मणा ४७ केन
पापात्प्रमुच्येत तन्मे विस्तरतो वद ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि द्वेषी स स्यात् पुत्रो हि नरोत्तमः ४८ पुत्रार्थे पूज
येद्दैवीं शिवं गौरीं च दंपती स्वभाग तेनासने नैव पत्रचंदनपुष्पकैः ४९ धूपदीपैश्च नैवेद्यैस्तांबूले

अफलाद्धतैः वहैर्नीनोपहारैस्त्वपुनः पुत्रानपाल्यवत ५० संवत्सरचतुर्भिस्त्ववरदानमवाप्नुयात् पु
त्रः कन्यापुनः पुत्रोन्नपस्यासन्ततिक्रमात् ५१ सचक्रोधेनमहताकन्याजन्मभवेन्न कन्यकामाहिता
स्तेनजायंतेवहुकन्यकाः ५२ विपाकं कुरुतांहोपिपुराणश्रवणंतथा रौप्यकीं कन्यकां कृत्वा पंच
पात्रेणसंयुतां ५३ दद्याद्ब्राह्मणपात्राय सर्वपापात्प्रमुच्यते नारद उवाच नरेपसंबंधमात्रेण भर्ता
यस्याः स्त्रियस्तथा ५४ केनदोषेणभो ब्रह्मन्तन्मेवदविशेषतः ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मन्यसौ वैश्यभा
र्यापानुवणिकृपण्वि ५५ प्रेमायांवदृष्ट्वायांयोनिब्राह्मणौ चदंपती निर्जनेविपिने ह्यसौ पुलिंदोहदृष्ट्वा
न्मुदा ५६ तस्यांमनः पुलिंदस्यतस्याश्चपिपुलिंदके परस्परसम्यग्यौपुलिंदवचनात्तदा ५७ स्वप
तिंमारयित्वा पुलिंदगृहमागमत स्वपुत्राः स्वजनाः सर्वे मिलिता रुदितांभृशं ५८ तान्सर्वान्परित्य
ज्य परभर्त्तृरतामता पुरुषघातदोषेणपरित्यागेनवापुनः ५९ सा वैश्यपातेनदोषेणजायतेस्म तत्र भ
र्तृका ६० विपाकः क्रियतांतेनचांदनं पुरुषं कृतं दद्याद्वै पंचपात्राणि तदादोषः प्रणश्यति ६१ इति
श्रीसूर्यपुराणे कर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे नवमोध्यायः ९ नारद उवाच चेष्टसूतीतु यस्यास्तः काकवं
ध्यातथैवच मृतवत्सा च कन्याप्रसूः किमघं कृतवानसौ १ कैर्दानैर्मुच्यते पापात्तन्मे ब्रूहि पितामह ब्रह्मो

पा

23A वाच जन्मांतरे स्वर्णकारो ब्रह्मस्वस्यापहारकः २ तेन पापेन पीड्येत स तु वत्साद्यप्रसूस्तथा दद्यांगां वित्तदानं च कांस्य
पात्रत्रयोदश ३ गां सवत्सां स्वर्णशृंगीं वस्त्रालंकारमुद्रिकाः ऊर्णावस्त्रं तथा चैकं पट्टवस्त्रं तथा द्वयं ४ सप्तान्नसम
प्रदानेन सर्वदोषो विनश्यति बालमृत्युर्भवेन्नैव गर्भपातो न जायते ५ एतत्कृते विधिना पुत्रो जीवत्यसंशयं
को ४ नारद उवाच अंग कंपश्च वै दोषः किंकृतं पूर्वजन्मनि ६ केन दानेन मुच्येत स्त्रीरोगी वा करे तथा ब्रह्मोवाच विवाहिता
हि या नारी सम्यते हि कुलनंदिनी ७ गमनं संगरमते यस्तु तस्य कंपः प्रजायते स्वभर्तारं त्यजेन्नारी बालरंडा स्व
कर्मणा ८ करे कंपः शिरः कंपः परदाननिवारणात् गौरीप्रियं प्रियं कुर्यात् धूपदीपगुडौदनैः ९ होमं कृत्वाय
था मायं चैकं द्रव्यं यथाचरेत् गा वस्त्रं पंचदातव्या जपं स्यादिदिनेषु च १० शालग्रामार्चनं कुर्यात्तदा पापं प्रण
श्यति नारद उवाच मतभ्राता नरो यस्तु केन पापेन जायते ११ केन दानेन मुच्येत तन्मे ब्रूहि पितामह ब्रह्मोवाच
पूर्वजन्मनि हत्वा स कृत्वा मैत्री द्विजेन तु १२ ब्रह्मस्वभाजने स्वेच्छ भ्रातरो नास्ति ताधुना तेन दोषेण नश्यंति भ्रात
रो मोह वर्जिताः १३ गां सवत्सां स्वर्णशृंगीं दद्यात् दोषो विनश्यति नारद उवाच एकांगवाते को दोषो ह्यर्धांगं य
स्य जायते १४ पूर्वजन्मनि को हेतुस्तत्सर्वं कथयस्व मे ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि तत्रीस परस्त्री घातिता यदि १५
एकांगवाती समुमान् जायते नेकदुःखभाक् गां सवत्सां सवस्त्रां च धर्मा रक्तां च नीलकां १६ वस्त्रान्नपात्रदानेन

तस्य पापं व्यपोहति नारद उवाच ग्रहयज्ञस्तोत्रिय: प्राणीभ्राम्यमाणो दिशो दश १७ आत्मा परं न जानाति
केन दोषेण तद् ब्रूहि ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि द्विजो सोऽपि दासवृत्तिरतः सदा १८ संग्रामे संकटे स्थाने हत्वा स्वस्वामि
नं मत्स्यजत् जयितं स्वामिनं गत्वा विकलस्तेन कर्मणा १९ पूजयेच्चंद्रशेखरं देवं सर्वदुःखविनाशनं नमस्ते
रुद्र मंत्रेण होमं कृत्वा दिनत्रयं २० वृषभं रक्तवर्णं च त्रिशूलं मृगचर्म च होमस्यान्ते प्रदातव्यं तदा दोषः प्र
णश्यति २१ नारद उवाच शिरःशूलं भवेद्यस्य पीड्यते मस्तकं सदा केन दोषेण पूर्वे तत् त्वं ब्रूहि पितामह २२ ब्र
ह्मोवाच पूर्वजन्मनि तत्रीसः धनिकः सेवको भवत् शिरःछित्वा गृही दुष्टं स्तेन जाता शिरो व्यथा २३ कूष्मांड
निसरत्नानि गांतपैवस्स वत्सकां पंचपात्रं हिरण्यं च दत्वा मुच्येत दोषतः २४ नारद उवाच शिखाश्वेता भवे
द्यस्य किं पापं कृतवान् पुरा तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि वद मे वदतां वर २५ ब्रह्मोवाच पाषाणेन हता गावस्तेन गोघा
तदोषतः जन्मैकं कपिलो वर्णो स्यंधोजन्म द्वयं तथा २६ अपुत्रे जन्म चत्वारि पुनर्विश्वः प्रजापते पंचमे कु
नखी चैव श्यावदंती च षष्ठके २७ सप्तमे जन्मनि तस्या शिखाश्वेता नरो भवेत् मेदिनीं चान्नसंयुक्तां स्वर्णद्रु
हिरण्यान्विता २८ सुवर्णरौप्यरत्नानि कांस्यपात्रं च ताम्रकं श्वेतां गां च सवत्सां च दत्वा पापात्प्रमुच्यते

24A नारद उवाच शीतलाश्चैव विस्फोटं केन दोषेण जायते गंभीरपाकरोगश्च तन्मे वद सुरोत्तम ३१ ब्रह्मोवाच
शिलापूर्णि पार्थिवं च विघ्नं चैव करोति यः तस्य पुत्रादि विनश्यंति शीतला रोग तेतोद्भवं ३२ ब्राह्मणं पुरुषं वदी
नं पादेन प्रहरंति ये गंभीरपाकदोषेण विस्फोटं जायते निशं ३३ शीतलां पूजयेन्नित्यं संघटं दद्याज्जलान्वि
तं ३४ गोदानं च वस्त्रसंयुक्तं शीतलाप्रीतिलिप्सये ब्राह्मणाय प्रदातव्यं भोजनं तु यथाविधिने ३५ मुच्यते तेन पा
पेन गोपत्रीरात् जायते नारद उवाच कर्णस्रावे च को दोषो हस्तपादश्रवंति च अथ प्रस्वेद पापस्थलं च दुर्गंधिः केन दो
षतः ब्रह्मोवाच देवं च ब्राह्मणं चैव गुरुं संन्यासिनं प्रभो ३६ हस्तपादप्रहारेण तु लज्जासंभव दोषतः कर्णस्रावो भ
वेत्तस्य दुर्गंधिश्च प्रदोषतः ३७ अश्वदानं च गोदानं कृष्णां पंचरत्नकं उपानहौ प्रदातव्यौ स्वर्णदानं तथैव
च होमजापैश्च दानैश्च मुच्यते सर्वदोषतः ३८ नारद उवाच कुनखी केन दोषेण पूर्वजन्मनि किं कृतं केन दोषाच्च
मुच्येत दानेन वद मे प्रभो ३९ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि यो वैश्यः स्त्रीवधं कृतवान्नरः अपराधं विना तेन मारिता कु
नखी कृता ४० गां गुर्विणीं सवत्सां वा पंचपात्राणि सवस्त्रकं स्वर्णं रूप्यं तथा दत्वा मुच्यते तेन दोषतः नारद
उवाच विदेशे पुत्रघातस्य किं पापं कृतवान्नरः तन्मे वद सुरश्रेष्ठ केन दानेन मुच्यते ४२ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि
तेर

कर्मवि. पा
25

सोवेश्यो ब्र[illegible]ह्मपुत्रो हतो निशि तेन पापेन जायेत पुत्रनाशो विदेशके ४३ ब्रह्मणः स्वर्णमिश्रं च श्वेतव
र्णां च धेनुकां पंचवेरुक्मपात्राणि दत्वा तेन प्रमुच्यते ४४ नारद उवाच कुत्सितनेत्रेतु को दोषः पीता वक्रा दृ
गन्यथा किंवा पापं कृतवान्नरः वंकस्माद्दोषः प्रणश्यति ब्रह्मोवाच ब्राह्मणस्य गृहे हि विघ्नं यः करोति नराधमः दे
र कृत ब्राह्मणोपि यः स्यात्कुनेत्री तेन कर्मणा ४६ लोचनेते कांचने रुक्मपत्रकान्वैष्णवं तथा दद्या ब्राह्मणाय प्रात
दादोषात्प्रमुच्यते ४७ नारद उवाच अर्बरोगो भवेद्यस्य श्रवेण्लेप्रदेरतेः केन दोषेण भोब्रह्मन्केन द
केन प्रमुच्यते ४८ ब्रह्मोवाच ब्रह्मस्वं च हृतं येन पूर्वजन्मनि पुत्रक केन दोषेण सा पीडा व्याधि प्रश्नों जायते
कं०१ सतत ४९ कांचनं नेत्रयोः ताम्रं पंचगां च सवत्सकां ब्राह्मणाय प्रदद्यात्तदा दोषः प्रणश्यति ५० [illegible]
[illegible] ब्रह्मोवाच
प्रस्नदेवे च कृतं कपं पुण्यदेते प्रणश्यति पुष्करे च कृतं पापं वज्रलेपः प्रजायते ५२ जलमध्ये हि क्षेपन्मूत्रं श्रमे
ध्यं वस्तु वा हि येत जले क्षते प्यहं कुर्याच्छुक रोजायते नरः ५३ त्ततो वेसंभवे विप्रः कुष्ठमवर्णस्तु जायते ती
र्थप्रतिग्रहं कुर्यान्मंडूको जायते नरः ५४ जलेमध्ये तु रमृत्तस्य तेन पुष्पेन ब्राह्मणः संक्रांतौ रविवारे च कपि
लायाः प्रदानतः ५५ सर्वपापैः प्रमुच्येत जन्मजन्मांतरे कृते [illegible] नारद उवाच हर्षे शोकी नरोयस्तु

25A

उद्वाहे दुःखमाप्नुयात् ५६ पूर्वजन्मनि कोदोषः तन्मे वद पितामह ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि विप्रेभ्यः द्विप्रतिं
ज्ञातं नाकरोत् ५७ वेदलिंदं दाननिंदां तीर्थनिंदां तु कारयेत् तेन दोषेण सा पीड्यते हर्षशोकसमुद्भवा
कौचवनरोप्यकं ताम्रं घटंचैव दुग्धपूरितं गावस्त्रवस्त्रसहितां वेदवेदानतत्पात्मनः ५९ जपहोमैस्तत्याद्दा
नैस्तत्पापात्प्रमुच्यते नारद उवाच कुष्टाष्म्लाश्चादशप्रारूपे भवंति सदा नरा ६० तस्यपापस्य कोदो
षस्तन्मे ब्रूहि पितामह ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि सोऽस्य द्रुः बालकान्हंति सर्वदा ६१ बालकं च गले बध्वा
क्रीडति तेषु समुद्रेषु ततः बालहत्याप्रदोषेण कुष्ठी मासं दशपंच वै ६२ गवांच दर्शने वर्णानां स्वर्णस्पृगा
दिसंयुता संक्रांतौ रविवारे च दीपते पंचरत्नकं ६३ मुच्यते तत्सपापानि नरः सुंदर तां त्यजेत् इति श्रीस्कं
दपुराणे कर्मविपाके ब्रह्मानारदसंवादे दशमोध्यायः १० नारद उवाच विकाहितान्वयाकन्या क्षिप्यते च पुनः पुनः को
दोषस्तस्य किं दानं तत्सर्वं कथयस्व मे १ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि वैश्यापासौ कवचं नक्षिपते सदा वेश्यकर्म पुनि स जप
रसं च दूषपते सदा २ कुटुंबं लोगच्छती त्वा चवचनं क्षिपते सदा कन्या संबंधिनोद्रव्यं गृह्णीते च पुनः पुनः ३ तेषां पापान्स्य स्माद्
तोकन्या दुःखं सर्वं न नाशात् तत् गवां च वित्तं प्रदेयं शांतविप्राय वतुं धरा ४ दूर एवं वस्त्रसहितं दातव्यं च पुनः पुनः मुच्यं
ते तस्य पापानि कपिलादानतः शुचिः ५ नारद उवाच निर्धनस्तु नरो यस्तु धनं तस्य प्रबाध्यते पूर्वजन्म

कृतं किं तु तन्मे वद पितामह ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि सन्न्यासी कृतं द्रव्यस्य संचयं संन्यासं क्षिपति तज्जपाप
कर्म ततः सदा ७ रंडापागमनं कृत्वा मद्यपं तस्य भक्तकः तेन पापेन संनष्टो धनं तस्य प्रणश्यति ८ लक्ष्मीवतो
नरस्यैते चैव मानि च धर्मपार्थिवाः जेष्ठोपत्रजनमस्येते तवत ब्रूहि द्विजोत्तम ९ अन्नानि चैव वस्त्राणि वर्णानि धान्यान्य
धातवः वस्त्राणि च विविधानि पंचगव्यं सानि च १० गोमहिष्यादि पश्वः सर्वरत्नानि नारद परोपका
रं यः कुर्यात्तु नाशो भवति नान्यथा ११ नारद उवाच कुटुंबी नास्ति यस्येह जलदाता न जीवति निर्मूलं वंशको
दोषस्तन्मे विस्तरतो वद १२ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि कृतं वै स्वपाजन्य जीवप्रणाशकः मातापितृघातितो तेन कुटुं
बेन तस्य नश्यति १३ मद्यं मांसं च स्वीकुर्यात्तस्य वंशः प्रणश्यति एकादश्यादिने होमं मंडलं च प्रपूजनं १४ सुवर्ण
स्य कृत्वा माता च पिता वत्ससंयुता नारिकेलादिरत्नानि दानं देयं च शक्तितः १५ नारद उवाच धातुक्षये च
दो॰४ कौशः कफवातादिसंभवे पूर्वजन्मनि किं पापं तन्मे ब्रूहि पितामह १६ ब्रह्मोवाच ग्रमिनी गर्भसंयुक्तां हतवा
न्हान्नतो नरः तेन पापेन संव्याधिर्धातुहीनो नरो भवेत् १७ सौवर्णी चाश्विनी देया विप्राणां भोजयेन्नरः अ
ष्टपात्राणि धातूनां रसगोरससंयुतं होमो जाप्यस्तथा दानं तस्य पापं प्रणश्यति नारद उ चक्षुर्भंगः पा वाच२
दभंगो हस्तभंगो नरस्य च पूर्वजन्मनि को दोषस्तन्मे पितर तो वद पूर्वजन्मनि सोहत्वा ब्राह्मणीं च पुरोहितीं
ब्रह्मोवाच १

26A

पापं चिरं कृतं तेन चतुर्हस्तोपदो गतो २० ब्राह्मणेभ्यं दिरं दद्या चर्मध्यानसमन्वितं गवां च दशवर्णानां स्वर्णं
तोलकचतुष्टयं २१ गोमिथुनं प्रदातव्यं तदा दोषात्प्रमुच्यते नारद उवाच शास्त्राविधानरायेस्मृते नैरैः किंकृतं
प्रभो २२ तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि तन्मे ब्रूहि पितामह ब्रह्मोवाच अकृत्वा देवमर्च्यापि हि प्रदोषे स्वयं कृतानि
भु २३ भोजनं कुरुते यस्तु स नरो हंसधकोनिक्ति २ सुवर्णं च गां दद्यात्तं क्षौतो र विवासरे २४ हविष्यहोमपेदजैनोतदा
पापं प्रणश्यति नारद उवाच दंतभंगे च को दोषो दंतिलः पुरुषो भवेत् २५ केन दोषेण भो ब्रह्मन् वद मे कृपया विभो
ब्रह्मोवाच परनिंदां सदा कुर्यात् स्वरदोषं सदा वदेत् २६ तस्मात् करोति चक्षुध्यानिं दितैनैवं दंतिलः गोदानं चान्नदानं च
पृथ्वीदानमिदं त्रयं २७ सुवर्णं च ब्रह्मकन्या दत्त्वा पापात्प्रमुच्यते नारद उवाच पादयोर्भद्रिरोगः स्याच्च केरोगस्तथैव
च २८ सच किं कृतवान् पूर्वं कथयस्व पितामह ब्रह्मोवाच उपानहौ चौर्ये यो गोभ्यो रो द्रव्यहारकः २९ तेन पापेन संध्या
धिः पदभंगश्च जायते उपानद्दद्याद्विप्रेभ्यो वाजिमेकं प्रदापयेत् ३० प्रणामश्च चणं कुर्यात्तदा दोषात्प्रमुच्यते नारद उवा
च दंष्ट्रिरोगं च व्याधिं कण्ठरोगस्तथैव च ३१ तत्त्वं ब्रूहि सर्वश्रेष्ठ जायते केन कर्मणा ब्रह्मोवाच आत्मनः स्वामिनो परस्तु
वाजिनारयते भ सं ३२ प्रदद्विप्रकृतोयेन वधिरो रोगः प्रजायते अश्वं दद्याद् दलंकारं कांस्यपात्राणि वै दश ३३ गा

कर्मवि॰
२७
27

पञ्चाजपहोमेनतेनपापात्प्रमुच्यते नारद उवाच ब्राह्मणीनेत्रमध्येतुमंदं दृष्टिश्च जायते ३४ तस्य पापं वद ब्रह्मन्क
स्मात्पापात्प्रमुच्यते ब्रह्मोवाच ब्रह्मस्वापहा विनाशं च विप्रवस्त्रं च यो हरेत् ३५ तेनैव मंददृष्टिः स्यान्नेत्रमध्ये तु ब्राह्मणी
पंचरत्नस्य दानेन विद्रुमं मौक्तिकं तथा ३६ पीतवर्णां च गां दद्याद्धोमं कृत्वा प्रमुच्यते नारद उवाच अपस्मारो नरो
यस्तु कृतवान्किमघं पुरा ३७ केन दोषात्समुत्पन्नं तन्मे वद सुरोत्तम ब्रह्मोवाच भागिनेयो हतो येन कन्यापुत्रस्तथैव
च अपस्मारो भवेत्तेन एवं दोषप्रभावतः नारिकेलफलं स्वर्णं गां सवत्सां सपात्रकां ३८ ब्राह्मणाय सपात्राय द
ब्रह्मोवाच
त्वा पापात्प्रमुच्यते नारद उवाच
पूर्वजन्मनि विप्रो सो सन्माही विप्रान मंत्रिणो पाकभेदं ददौ चान्नं मत्स्याहीनं गतो रसः ४१ कासरोगो भवेत्तस्य एवं पा
पं प्रणश्यति विपाकः क्रियते तस्य दीयते च पयस्विनी ४२ एकादश्यां फलाहारो द्वादश्यां विप्रभोजनं सत्तस्य परिमाणे
तु स्नातमभ्यागतो गुरुः ४३ रौप्यं पंचपलं दद्यात्सप्तमान्यं च काञ्चनं सकांस्यं वेणावपात्रं तंडुलैः परिपूरितं ४४ मुच्यते
तस्य पापानि कासरोगं च गच्छति नारद उवाच कुंडकः पुरुषः केन दोषेण भवति प्रभो ४५ मुच्यते केन विधिना
वद मे सुरसत्तम ब्रह्मोवाच भार्यापरजस्वला पस्य सवर्जनीया दिनत्रयं ४६ विनास्नानं कृतः संगः कर्मणा तेन कुं
डकः गां च वा गुर्विणीं वापि वस्त्रालंकारसंयुतां ४७ पंचरत्नानि संदद्यात्तदा पापं प्रणश्यति स्कंधभारो भवेद्य
नारद उवाच

स्य पूर्वजन्मनि किं कृतं ४८ केन दानेन मुच्येत पापादस्मान्नरः सदा ब्रह्मोवाच स्वामिद्रोहेन [illegible] तो येन स्वामिना
यं कृतं स्वयं ४९ तेन पापेन जायेत स्कंधभारो नरः सदा [illegible] भारका दुर्व्यवभो दद्यो ब्राह्मणाय सवत्सकः ५० घटा
द्याभरणैः स्वर्णैस्तदा पापात्प्रमुच्यते नारद उवाच नीचसंगी नरो यस्तु [illegible] पूर्वजन्मनि किं कृतं ५१ के
न वा पापात्प्रमुच्येत तन्मे वद सुरोत्तम ब्रह्मोवाच ब्रह्महा हेमस्तेयी च सुरापो गुरुतल्पगः ५२ चत्वारो नरके पातितस्संसर्गी च पंच
मः नीचसंगकरो यस्तु नीचैः सह तेन कर्मणा ५३ विनाशता [illegible] नरोत्तमः कपिलागोप्रदानेन वेदमा
गरतः सदा विप्रपूजाप्रसादेन निस्संशयमतिमलिनो नरः ५४ इति श्री [illegible] कर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे एकादशो
ध्यायः ११ नारद उवाच प्रतीसारे च को दोष उत्पन्नः केन कर्मणा कस्मात्पापात्प्रमुच्येत [illegible] १ ब्रह्मोवाच पूर्वज तन्मे वद ?
न्मन्यसौ हत्वा स्त्री [illegible] पुरा कृतं तेन दोषेण [illegible] प्रतीसारो नृजाधिप २ प्रतीसारे मलग्राही पदे पदे पिसंग्राही
र [illegible] पित्ताम्रयोनि [illegible] पिंडे पीडा सदा भवेत् ३ तस्य पापं न मुच्येत पंचजन्म सदुःखभाक् विपाकः क्रियते तेन पुराण
स्य वृणुत [illegible] ४ त्रिकोणं ताम्रपात्रं च [illegible] वर्णप्रतिमाकृतिं पूजयेदग्निदेवं च वह्नेः महो [illegible] तु कारयेत् ५ सुवर्णनिर्मि
तां धेनुं रक्तवस्त्रेण वेष्टितां [illegible] द्रोणमेकं तु मधुपात्रं गुडान्वितं ६ रक्तचंदनमाल्यं च गोधूमान्नेन संयुतं दी
पं ते सर्वदानानि सर्वदोषात्प्रमुच्यते ७ अग्निदूत इति मंत्रेण कृत्वा जाप्यं सहस्रकं ब्राह्मणान् पायसेनान्नं प्राक् पश्चात्
च [illegible] भोजयेत् ८ नारद उवाच वासुदेवं समाकृष्य [illegible] पुरीषकं [illegible] भाषितं लोके तस्य कर्मफलं वद ९ ब्र
ह्मोवाच महापापी च नरः सोऽपि देवब्राह्मणघातकः देवान्नं [illegible] न जानाति महादोषैः प्रपीडितः १० रक्तव्याधिर्भवेद्देहे त

पीड्यन्ते दारुणा तस्य दोषान् अहं वक्तुमहमेव विदम्मरेवच ११ गोघाते दशवर्णाच पात्रे षोडशवापुनः विवाहं व्रतबंधंच
तडागं कूपमेवच १२ द्विजाय मंदिरं दद्यात्सर्ववस्तुप्रपूरितं सुवर्णं रजतं गां च दद्यात्पापैः प्रमुच्यते १३ न्यासमेव
हृतं येन न्यासमेव प्रदीयते पुत्राः पौत्राः प्रजायन्ते निर्दोषो जायते ध्रुवं १४ कामलव्याधिरूसन्नः केन दोषेण वा
प्रभो केन वा मुच्यते पापात्तत्त्वं वद सुरोत्तम १५ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि वैश्यो पासौ व्यापारे कूटसाक्षिकः वचनं कुरु
तेनितं प्रजानां तेन कामलं १६ पीतवर्णं च सर्वांगं पीतनेत्रः प्रजायते विपाकः क्रियतां तेन पूर्वकर्म सुशोभनः १७ को
सपात्रत्रयं स्वर्णं फ्रकनेणं च वस्त्रकं घटं पल्लवसंयुक्तं दद्यात्कामलशांतये १८ नारद उवाच निरोधश्च न रोग
स्तु मूत्रे नैव स्रवेत्सदा किंपापं कृतवान्पूर्वं तन्मे वद पितामह १९ ब्रह्मोवाच पूर्वजन्मनि सत्तो निरोधो नगरे कृतः
जलं विनाम्हतामर्त्या निरोधस्तेन कर्मणा २० नमूत्रं नमलत्यागो न वायुः संसरेन्नृणां निरोधस्तु महापीडा त्रीणि
जन्मानि पीड्यते २१ विपाकः क्रियतां तेन पूर्वजन्मविशुद्धये वापीकूपतडागादि जलस्थानं तु कारयेत् २२ गामेकां
महिषीमेकां मजामेकां प्रदापयेत् सहस्रघटदानं च वस्त्रहस्तं वहिरल्पकं २३ त्रिशूलं कारयेद्रौप्यं देयं पशुपतिप्रियं
लवणस्य गुडस्यापि दानं दत्वा विमुच्यते २४ नारद उवाच अपस्मारामयो यस्तु मृगीभवति दोषतः केन दानेन मु
च्यते तन्ह दोषात्तमभो प्रभो २५ ब्रह्मोवाच साधकर्मा पुरासोपि वरूप विप्रवाधकः एकदा वनमध्ये तु शिवदेवालयं गतः
२६ सरोवरस्य तीरे तु मृगीवत्सस्य वा ततः तस्मात्तामहादुःखं प्राप्ता वैश्रांतमानसा २७ मृगीमृतातदा तत्र देवताप

28A प्रयतिस्पलं पूर्वजन्मकृतं पापं परद्विषात्तं सहस्रशः एकदावनमध्येतु शिवालयसमीपतः २६ गत्वा सरस्वतीतीरेह
मेतेमृगबालकौ तयोर्मातामहादुःखप्रलापं बहुधा कृतं २७ मृगोमृगीमृतौ दुःखौ देवस्य पश्यतः स्थले स्तंभ
शापादपस्मारोमृगीआधि प्रपीडितः २८ अपस्मारो महाव्याधिः पापिनोदेहमाश्रितः तस्य पापं हि यत्तंखंमम
यावत्तुं नश्यते २९ पक्षेवामासिके वा पिपुमेतु पंचषष्ठके वर्षांते च भवेत्तस्य दोषश्चैव प्रजायते ३० विपाकः क्रि
यतां तस्य गोदानं सहिरण्यकं ३ मासमहेश्वरो देवो कर्तव्यो हेमरौप्यको ३१ माषकानां तु विंशत्या निग्रहः क्रिय
तां ततो रौप्यकीतु मृगीकार्या सैवर्णं तस्य बालके ३२ पंचतोलकमापेल बालकं तोल्लके न तु मृगलं सद्दातेरतं
पंचपात्रं तथैव च ३३ विष्णोः स्वराट मंत्रेण होमं कृत्वा यथा विधिः मुच्यते तस्य पापानि अपस्मारो विनश्यति ३४
नारद उवाच अपस्मारी आधिर्भवेद्यस्य किमघं कृतवान्पुरा केन पापात्प्रमुच्येत वदमे त्वं सुरोत्तम ३५ ब्रह्मोवाच पूर्व
जन्मनि ब्रह्मस्वं हृतवान्स्वर्णकारकः तेन पापेन अपस्मारी आधिर्भवति दुःखदः ३६ स्वर्णं हेतौ देवउपवीतं स
तु रौप्यकं धेनुं वैवस्वत्सां च वेदपात्रं सवस्त्रकं ३७ होमं च कारयेत्तत्र विधिना तत्र दापयेत् मुच्यते तेन पापे
न अपस्मारी न पश्यति ध्रुवं ३८ नारद उवाच गंडमाला कंठदोषः केन दोषेण जायते केन पापात्प्रमुच्येत सर्वं कथ
यस्व पितः ३९ ब्रह्मोवाच विप्रनिंदा करोपस्तु सा मुहेषं करोति यः तेन पापेन भवति गंडमाला च कंठरुक् ४०

विप्राणां भोजनं देयं गायत्रीजपमेव च होमं कृत्वा विधानेन सर्वपापैः प्रमुच्यते ४१ नारद उवाच काकवंध्यापि वै
त्रो कस्मात्तन्मे वद पितामह केन दानेन मुच्येत तत्सर्वं कथय मे पितः ४२ ब्रह्मोवाच क्षत्रियाणी सम भवद्धनधा
न्यसमन्विता कन्या सा च हृता चैव धनलोभात्तया ततः ४३ तेन पापेन सा जाता काकवंध्या न संशयः सवत्सांस्
तु वर्णान् च गां दद्यात्तपस्विनी ४४ सवत्सां पंचपात्रां हैमां ब्राह्मणाय विप्रश्रिते मुच्यते तेन पापेन संतानं लभते
सुखं ४५ नारद उवाच पूर्वजन्मविपाकस्य समारंभात तस्त्वया विभो आचार्यं गोप्रदानेन कर्मणः सांगता भवेत्
४६ इति श्रुतं मया ब्रह्मन् कथमस्तीति पृच्छतो श्रुत्वा कर्मविपाकं तु कथं कुर्याद्विधिं नरः ४७ ब्रह्मोवाच स्नानं
कृत्वा यथान्यायं पंचगव्येन शुद्ध्यति गोमूत्रं गोमयं क्षीरं दधि सर्पिः कुशोदकं ४८ पंचगव्यैस्तिलैश्चैव शुक्लं
तिमान्भिनो जनाः धौतवासः परीधाय पश्चात्तरीयं तथैव च ४९ ललाटे तिलकं कुर्यादुपग्रहकराश्वितः नि
त्यनैमित्तिकं कुर्यात्पूजयेदिष्टदेवतां ५० विनायकं नमस्कृत्य नमस्कृत्य पितामहं वासुदेवं नमस्कृत्य नम
स्कृत्य शिवं तथा ५१ वाग्देवीं नमस्कृत्य पूजयेद्देव मंत्रकैः ब्राह्मणस्यान्यवरणं पुष्पमालादितादिभिः ५२ पुं
गीफलं नालिकेरं हिरण्यं धौतवाससी चंदनेन सुगंधेन ह्याचार्यं त्वामहं वृणे ५३ वृतोस्मीति मंत्रेण दद्या
दाचार्य आशिषः आचार्यं तु नमस्कृत्य प्रणम्य च वरणं तथा ५४ योसौ गोलोकं सपत्नीकं प्रतिष्ठादौ च पूजयेत्

29A अन्नं दद्याद्यथाशक्ति पूजयेद्द्विजोत्तमं ५५ यावत्समाप्यते ग्रंथस्तावच्छ्रद्धां समाश्रयेत् स्नानं दानं
तथा होमं यथाशक्ति सदक्षिणा ५६ वंशपात्रेषु पक्वान्नं ब्राह्मणाय प्रदीयते यः शृणोति पुराणं तु सर्वस्मा
त्स फलं लभेत् ५७ वेदमंत्रं च तंत्रं च व्रतयज्ञतीर्थव्रतं तथा एतेभ्योप्यधिकं पुण्यं तद्धि कर्मविपाकतः ५८ पुत्रार्थी
लभते पुत्रं धनार्थी लभते धनं रोगार्त्तो मुच्यते रोगात् विपाकश्रवणे कृते ५९ गर्भिणी च ध्रुवा सपत्नीकः श्र
णुयाद्यजमानकः यं यं कामयते कामं तं तमाप्नोति निश्चयः ६० पुराणं कर्मपाकं च श्रुत्वा पात्रं कर्मकामदं स
वेदशास्त्रार्थसारं च वंशवृद्धिकरं परं ६१ एतत्ते सर्वमाख्यातं श्रुतं पुत्र त्वयानघ श्रियं पराः समारोग्यं पु
त्रपौत्रादिसंपदं ६२ उत्तमां गतिमाप्नोति वंशवृद्धिं सदा नरः विष्णुपार्श्वात्फलमाप्नोति परमेश्वरप्रभावतः
५५ इति श्रीकर्मविपाके ब्रह्मनारदसंवादे द्वादशोध्यायः १२ नारद उवाच देवदेव सुरश्रेष्ठ सुरासुरपिताम
ह ब्रूहि मे प्राणिनां श्रेयः कथं मुच्येत कर्मणः १ प्रायश्चित्तविधिं ब्रूहि सर्वेषामेव कर्मणां यस्मिन् कृते न दुः
खेन युज्यते दुःकृती नरः २ विशेषतः पुत्रहेतोः यो नरः स रः उत्पद्यते विधिर्वै तस्मात्सर्वं दत्त्वा प्रणश्यति ३ पु
त्राभावाद्दुःखितो यस्तु तस्य पुत्रः कथं भवेत् सर्वेषां पुत्रहीनानां प्रायश्चित्तं वद प्रभो ४ ब्रह्मोवाच सम्यक्पृ

ष्टोसि

कर्मवि॰
३१
30

एवं त्वयापुत्रजगदानंदहेतवे विचित्रकर्मकर्तृत्वं विचित्राणि फलानि वै ५ कर्मदोषसमुत्पन्नं प्रायश्चि
त्तविधिं स्मृतं गोदानं स्वर्णदानं च वस्त्रपात्राणि शक्तितः ६ षड्रसान्नप्रदानं च दत्वा मुच्येत कर्मणः सु
खं सर्वं त्वलभते परत्रेह च मोदते ७ बहुजन्मकृतैः पापैः पुत्राभावं प्रपश्यतः प्रायश्चित्तविधिं वक्ष्ये विशे
षेण तथा स्मृतं ८ श्रवणं हरिवंशस्य कुर्याच्छ्रद्धयान्वितः कर्मपाकविधिं कुर्याद्यथाविभवमात्मनः ९
पुराणश्रवणारंभे कुर्यादेवं विधिं शुभं स्वकीयं पुस्तकं कृत्वा ततः श्रवणमारभेत् १० चतुरस्रं स्वस्ति
कं तु लिखित्वा चंदनादिभिः तदीशानदिशः कोणे कलशं वै निधापयेत् ११ गणेशं चैव नमस्य पुस्तका
सनमेव च आत्मासनं तथाचार्य्यासनं तत्र प्रकल्पयेत् १२ स्नानं चरेन्नवेद्य त्वोपविश्याचमनमाचरेत् धातवे णुजे वा
उ पिंसपुटे तु सवस्त्रकं १३ नालिकेरं प्रसादार्थं प्रत्यहं पूजयेत्ततः आचार्याय नवे वस्त्रे दत्वा श्रवणमारभेत् १४ प्रा
यश्चित्तापरं कुर्याद्गोदानमुत्तमं तस्माच्चपूजादिश्रवणादि विधीयते १५ श्रद्धावी सात्विकीत्यागी यतवा
क्क्रोधवर्जितः विश्वासी प्रियवाक् चैव भवेत्सर्वत्र कर्मणि १६ प्रत्यहं ब्रह्मभोजं च समाप्तौ बहुभोजनं आचार्याय
तपोधाय सुवर्णं गां विभूषितां १७ ताम्रपृष्ठीमयोप्यरुवरीं सम्मीलां च पयस्विनीं सवत्सां पह वस्त्राढ्यां स्वर्णशृं

३१

मीविधूज्वलं १८ देहवीरज्जुसंयुक्तां मालाघंटादिसंयुतं पंचपात्राणि रत्नानि वस्त्रालंकरणानि च १९ ब्रा
ह्मणान्भोजयेत्पश्चाद्यथाशक्त्यनुसारतः दद्यात् दक्षिणां ततः स्वयं प्रसन्नः सन्नश्चिर्भुंजीत बंधुभिः २० पुस्तकं हरिवंशस्य
कर्मपाकस्य वै पुनः ग्राम्यार्थायतदा दद्यात्सर्वकाममवाप्नुयात् २१ सुवर्णमुद्रिकायुग्मं पोत्तरीयं सकंचुकं
धौतमलंकृतिं च उपानहौ तत्समं दप्रसन्नं गच्छिं सवत्सां विवरे सपोदां २२ एवं हरिवंशस्य श्रवणं कुरुते
नरः तस्याश्च कर्मपाकस्य सर्वेनुश्यंत दोषतः २३ सर्वान्कामानवाप्नोति पुत्रपौत्रादिसंततिं भोगांश्च विविधान्भुं
क्ते परत्र सुखमेधते २४ कोटितीर्थावगाहेन नियमेन व्रतेन च कोटियज्ञावभृथेन यत्फलं समुदाहृतं २५ तत्स
र्वंफलमाप्नोति हरिवंशश्रवार्चनात् मुच्यते सर्वपापेभ्यो लभते पुत्रमद्भुतं २६ दीर्घमायुर्यशो लक्ष्मीं पुत्रं वंश
करं तथा प्राप्नोति वांछितान्कामान्व्यासस्य वचनं यथा २७ एतत्ते सर्वमाख्यातं कर्मपाकस्य लक्षणं दुःखरोगप्र
शमनं कामदं सुखदं शुभं २८ य एवं शृणुयात्कर्मविपाकं श्रद्धयान्वितः मुच्यते सर्वपापेभ्यो लभते वंशविस्तरं
२९ इति श्रीकर्मविपाकसंग्रहे ब्रह्मनारदसंवादे नानाप्रायश्चित्तकथनं नामत्रयोदशोऽध्यायः १३ शुभमस्तु

श्री